

laiško
lietuviams

7 1972 LIEPA-RUGPIJTIS

DARBAS IR POILSIS	Juozas Vaišnys, S. J.	219
DAILININKO VYTO REMEIKOS PALIKIMAS	Henrikas Nagys	220
EILĖRAŠTIS	Liūnė Sutema	221
ATLAIDUMAS	Bronius V. Krokys	222
DISKUTAVIMO MENAS	Virgilijus Kaulius, S. J.	223
BIJAU VIRINIMO SMALOJE	J. Vaičiūnas	225
MINTYS IŠ KASDIENINĖS PEDAGOGIKOS	Julius Balšaitis	226
SVEIKATOS KLAUSIMAI	J. V.	227
SU DIEVU APIE JAUNESNIUOSIUS	A. Saulaitis, S. J.	229
DIEVO SAŲOKA MANO GYVENIME	Ramunė Rukštelytė	231
JAUNIMAS POLITINIAME AKLIGATVYJE	Jonas Šoliūnas	232
MODERNUS JAUNUOLIS	Vanda Frankienė-Vaitkevičienė	236
NAUJOSIOS LIETUVIŲ IMIGRACIJOS KELIU	Jonas Vaičiūnas	240
“VYSKUPO KATINAS”? O GAL “KARALIAUS GAIDYS”?	Nijolė Jankutė	245
SENOSIOS PASAKOS MODERNIAM VAIKUI	Danutė Bindokienė	246
KALBA	J. Vaišnys, S. J.	247
TĖVYNĖJE	D. Bindokienė	249
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS		252

Šis numeris iliustruotas dail. Vyto Remeikos darbų nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio. Užsklandos: 232 psl. — A. Kurausko; 248 psl. — J. Eidukaitės. Viršelis ir skyrių vinjetės — Algirdo Kurausko.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

1972 Jaunimo metai, nr. 7

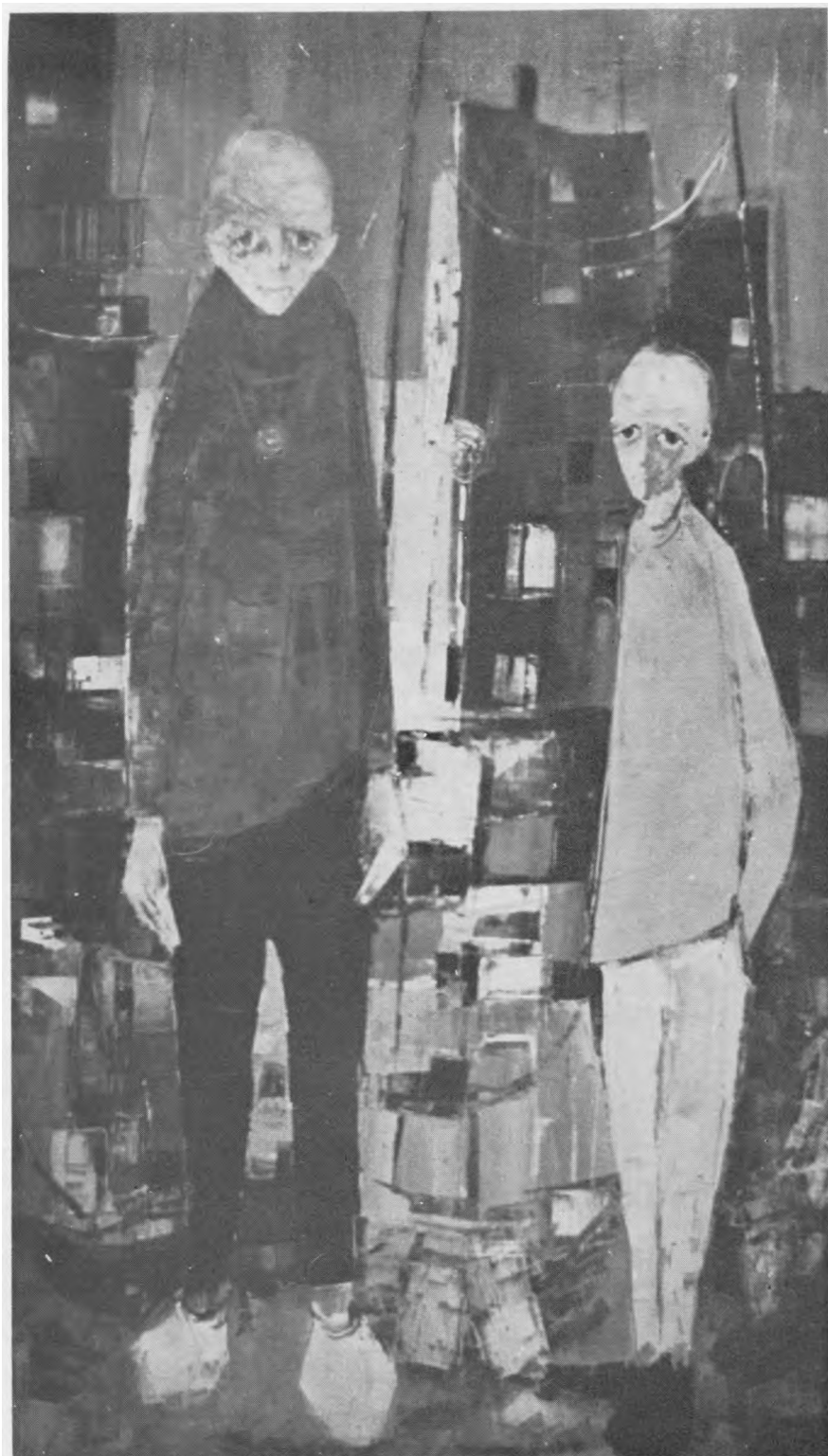
Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Dalia Aleknienė, Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Eglė Juodvalkytė, Vytautas Kasniūnas, Algimantas Kezys, S. J., Dalia Kučėnienė, Nijolė Užubalienė.
Administracija: Petras Kleinotas, S. J. ir Aleksandra Likanderienė.
Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260.
Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1972 / LIEPA - RUG P. JULY- AUGUST / VOLUME XXIII, NO. 7

YRA ŽMONIŲ, KURIŲ GYVENIMAS ATRODO RAMUS,
LYG MARGASPALVĖS LINKSMUTĖS PLAŠTAKĖS,
SKRAJOJANČIOS NUO GĖLĖS PRIE GĖLĖS,
ARBA KAIP TOS JAUNUTĖS MERGAITĖS,
NEKREIPIANČIOS DĖMESIO Į ŠNIOKŠČIANČIĄ JŪRĄ,
BET LINKSMAI IR NERŪPESTINGAI ŽAIDŽIANČIOS
SU APLINK SKRAJOJANČIOMIS ŽUVĖDROMIS.
MANYTUM, KAD JIEMS NETENKA SUTIKTI AUDRŲ,
NES JŲ GYVENIMAS, KAIP LENGVUTIS LAIVELIS,
RAMIAI SKRIEJA LYGIU JŪROS PAVIRŠIUM,
IŠTIESĘS PLAZDENANČIAS BALTAS BURES.
BET NĖRA BEAUDRIO GYVENIMO, NĖ JŪROS BE BANGŲ.
TIK YRA ŽMONIŲ, KURIE SUGEBA SAVO VALIA
NURAMINTI NET IR DIDŽIAUSIAS AUDRAS,
KURIE MOKA, PAKILĘ VIRŠ BANGŲ IR VERPETŲ,
GALINGAIS SPARNAIS SKRISTI TOLYN IR AUKŠTYN,
NESIEKDAMI ŠIOS VARGŠĖS, SUPURVINTOS ŽEMĖS.

Vytas Remeika

Du draugai (aliejus)

DARBAS IR POILSIS

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Koks bebūtų žmogaus pašaukimas ar užsiėmimas, pagrindinė jo pareiga — dirbti. B. Franklin sakydavo, kad darbas mus išvaduoja iš trijų blogybių: nedorybės, nuobodumo ir neturto. Jeigu žmogus būtų tiek praturtėjęs, kad jam jau nereikėtų daugiau dirbti, tai vis tiek darbas jam būtų reikalingas — jeigu ne pragyvenimui, tai laimei. Teisingai yra sakoma, kad darbas sutrumpina dienas ir prailgina gyvenimą, bet taip pat galima sakyti, kad tinginystės ir nuobodulio liga kartais tiesiog nepakeliamai prailgina dienas ir sutrumpina gyvenimą. Tai gali paliudyti ne vienas pensininkas. Tad be darbo žmogus negali būti nei sveikas, nei laimingas. Tačiau dabar, atostogų metu, reikėtų prisiminti ir poilsį.

Poilsis nėra darbo priešingybė. Jis yra darbo draugas, o ne priešas. Kai kurie giriasi, kad yra tiek užsiėmę ir apsikrovę visokiais darbais, kad negali nė galvoti apie laisvas dienas ar atostogas, kad negali miegui daugiau pašvęsti kaip kokias keturias ar penkias valandas. Taip, tokių dirbininkų tikrai yra, bet niekam nepatartina sekti jų pavyzdžiu. Žmogus nėra mašina. Kad jo darbas būtų našus, kad nekenktų sveikatai, poilsis yra būtinais reikalingas. Tokie nei atostogų, nei ilgesnio miego nepripažįstą asmenys keletą mėnesių, o gal ir keletą metų padirbės, gal kai kam atrodys, kad jie ir kalnus nuvers, bet ilgainiui jų sveikata susidėvės, nervai pairs, ir jie taps tik našta kitiems.

Vienas Amerikos prezidentas labai išmintingai sakydavo, jog jis taip apsikrovęs įvairiais darbais, kad per dvylika mėnesių jokia būdu jų negalėtų atlikti, bet per vienuolika mėnesių juos atliekamas be didelio vargo. Pažinojau ir vieną labai darbštų

jėzuitą, kuris turėjo tiek visokių pareigų, kad kiti stebėjosi, kaip jis gali tiek daug dirbti. Bet jis labai paprastai tai paaiškino: "Kai mane apipuola tiek darbų, kad nežinau, už kurio griebtis, paimu vieną dieną atostogų. Kitą dieną tie darbai atrodo daug lengvesni ir paprastesni — aš juos atlieku be didelių pastangų".

Tad labai neteisingai sprendžia tie žmonės, kurie, pamatę kitą su lazdomis einantį į golfo lauką arba su raketė į teniso aikštę, tuoj pagalvoja: "Matyt, jis neturi ko veikti, kad laiką leidžia tokiems niekam — nejaugi negalėtų užsiimti koku nors rimtesniu darbu!" Bet sportas ir kiti panašūs užsiėmimai, ypač protinį darbą dirbančiam žmogui, nėra nė kiek mažiau rimti už tuos "rimtesnius" užsiėmimus, kuriais jis užsiima ištaisus metus ir kuriais užsidirba duoną sau ir savo šeimai.

Atostogos dirbančiam žmogui nėra prabanga, o būtinybė. Visą laiką sėdint prie to paties darbo, susilpnėja ir fizinės, ir dvasinės žmogaus jėgos. Pailsėjęs ir tą darbą kelioms dienoms ar savaitėms užmiršęs, bus galima prie jo grįžti su didesne energija ir su tikslesniais sprendimais.

Žinoma, ir atostogų metu, ir sporto aikštėse yra reikalingas saikas. Nesilaikant saiko, po atostogų gali prireikti kitų atostogų. Kai vienas toks asmuo buvo paklaustas, ar ir šiais metais važiuosias atostogų, atsakė: "Ne, šiais metais aš norėčiau pailsėti". Tad saiko reikia visur: ir darbe, ir atostogose. Sąmojingos išminties yra ir šiame patarime: atostogos turi būti tokio ilgumo, kad viršininkas tavęs pasigestų, bet neturi būti taip ilgos, kad jis pamatytų, jog gali apsieiti ir be tavęs.

DAILININKO VYTO REMEIKOS PALIKIMAS

HENRIKAS NAGYS

Apie mirtį nekalbėdavome. Tiek daug gyvenimo buvo jo drobėse, tiek daug gyvenimo už atelję lango žvilgančiuose, neužmatomuose Šv. Lauryno upės vandenyse ir didžiuliuose medžiuose, šniokščiančiuose pakrantėje, kad sunku buvo įsivaizduoti, sunku įtikėti, jog čia kada nors gali kristi šešėlių karalystės uždanga; kad juodoji ranka gali nurinkti burlaivius nuo mėlynų vandenių, šiaurės miškus ir debesis, mažičius žvejų namukus nuo tolimos įlankos ledo, tiltus, priplaukas ir pačius žvejus, priemiesčius ir berniukus vargo ir metų išlankstytose gatvėse... O tačiau taip įvyko: nesulaukęs nė 42-jų metų amžiaus, dailininkas Vytas Remeika paliko mus ir savo numylėtą Lachine priemiestį; paliko tuščias drobes, kuriose jau niekad nebegyvens nei jo žmonės, nei jo laivai, nei jo kristalinė išsvajota šiaurė...

Yra dailininkų, kurie piešia tik tai, ką mato. Jiems aplinka tėra modelis. Yra dailininkų, kurie piešia tai, ką jaučia. Jiems aplinka tėra paskatas. Yra dailininkų, kurie trespredžia grynai tapybinius uždavinius. Šitiems aplinka nereikalinga, nes jie visus paskatinimus randa savyje. Tačiau yra dailininkų, kurie tapydami *gyvena* savo sukuriamam pasaulyje ir ieško ne tik tapybinės išraiškos, bet ir kūrybinės tiesos. Vytas Remeika buvo vienas tų, kuriam tapyba nebuvo vien tik talento manifestacija, bet pats gyvenimas. Remeika dailininkas ir žmogus buvo neatskiriami. Jis, kartais sąmoningai, bet dažniausiai intuityviai, ieškojo savo tapatybinės tiesos, autentiško išgyvenimo ir apipavidalinimo sintezės, nes toks buvo jo gyvenimo stilius. Atviras, šiltas, draugiškas ir tiesus jis buvo su savo artimaisiais ir draugais, lygiai atviras ir šiltas jis buvo ir savo kūryboje. Negalėtume nusakyti jo braižo, jei paliktume nuošalėje jo tapytąjį pasaulį. Jis įaugo į savo kū-

rinius ir kuriamąją aplinką taip neatskiriamai, kad šiandien (ir dar daug metų) pravažiuodamas arba praeidamas pro Kanados vandenį ir žmones, laivus ir priemiesčio priplaukas, negali atsiginti minties, jog kažkas yra dingę pačiame gamtovaizdyje ir priemiesčio žmonių veiduose. Juk tai buvo jo gamtovaizdis ir jo žmonės. Tarytumei pati šiaurės šviesa tapo blankesnė, tarytumei išblėso burių akinantis žerėjimas, tarytumei užgėso dalis gyvasties vaikų akyse. Tarytumei pati tikrovė prarado kažką neapsakomo, kurį dailininkas sugebėjo įamžinti savo paveiksluose.

Nėra tai vien kompozicija, tapomų objektų atranka, koloritas, faktūra, piešinys. Yra tai visų šių elementų jungtis, visuma. Ir dar daugiau — tai, kas už šių visų, technišku žargonu apsakomų, dalykų slepiasi kiekvieno tikro dailininko kūriniuose: savotiškas magnetizmas, kūrinio siela. Ją galime pavadinti dar ir daugeliu kitų vardų: nuotaika, kažin kelintos dimensijos spinduliavimas, žmogiška šilima, meilė tapybai ir tapomam pasauliui.

Gerų dailininkų yra daug. Meistriškų dailininkų netrūksta. Miklių, įmantrių, eksperimentuotojų ir mistifikatorių. Tapančių įvairiausiom priemonėm, būdais, dažais, įnagiais. Kuklių, tetrokštančių perduoti nuostabų vaizduojamojo pasaulio formų ir spalvų turtą. Ambicingų, bandančių sukurti savo tikrovę, su visais, jai vienai tegaliojančiais, dėsniais. Vieni tenori atviros, nuširdžios komunikacijos; kiti — žiūrovą palenkinti, įtikinti, pritrenkti, nustebinti, net savotiškai perauklėti jo visą turimąją dailės sampratą. Vytas Remeika nebuvo revoliucionierius. Jo tapyba, jei turėjo kokią tendenciją, tenorėjo autentiškos komunikacijos su žiūrovu. Lygiai kaip ir jis pats tetroško nemeluoti sau pačiam. Nei simboliais, nei mistinėm gelmėm, nei kaligrafinėm struk-

tūrom Remeika neoperavo. Visa tai jam buvo tolina ir svetima. Per daug jis mylėjo savo tapomą aplinką, kad būtų galėjęs jos atsisakyti vardan bet kokio formalizmo. Neturėjo jis tam būtinos racionalizuojančios pakrovos nei abstraktaus intelektualizmo. Jis tapė taip pat tai, ką matė, bet sugebėjo nutapyti ir tai, kas glūdi už tapomosios tikrovės dvidimensinio fasado. Norint būtinai Remeikos tapybą įdėti į kokį nors etiketinį stalčių, būtų galima jį pavadinti dailininku, sustojusiu kažkur tarp impresionizmo ir ekspresionizmo, pasinaudojusiu tradiciniais, akademiniais pagrindais, palikusiu

juos, bet niekad nenuėjusiu į totalų vadinosios grynosios tapybos eksperimentą.

Remeikai mus palikus, nustojome gausaus dailininko. Atviriaširdžio ir švaraus, kaip jo tapytasis pasaulis. Ir, be jokios abejonės, iš jo skurdžių priemiesčių, jo burlaivių ir krantinių, jo šiaurės neapbrėptųjų vandenų platumos ir dangaus gelmės, iš jo liūdnų berniukų melancholiško akių žvilgsnio į mus visiems laikams švies ne tik tai jo autentiška paletė, bet ir jo, kupina meilės žmonių, ir žemei, ir vandenims, giliai žmogiška ir atvira siela.

LIŪNE SUTEMA

IR MANĖS ČIA PER DAUG

Vytui Remeikai

Pilkai mėlyna vėsuma,
atliūliuojanti, atbanguojanti,
ramiai, ritmingai plaka
į krantą, ir manyje –
smėlis. Virvėm susiviję žolės.
Žuvis išplauta.
Ir akmenukai aštrūs, balti,
kaip iltys.
Ir viskas.
Taip svaiginančiai daug,
kad nieko nebesinori –
tik būt paliktam –
vienam.

Žalsvai mėlyna toluma,
pušų ir eglėlių šakom
temdanti man akis,
su kiekviena banga
artėja ir supa ratu,
tankiu ir saugiu – –
Ir viskas.
Kaip neapbrėptamam daug –
kad nieko nebesinori,
tik būt paliktam –
vienam.

Tamsiai pilka, pritvinkus banga
leidžiasi į mane –
leidžiasi, ir susilieja
pilkuma, žaluma, mėlynumas
pratrūkusiam lietuje – –
Esu ežero dugne –
plaka, neša, skalauja, liūliuoja,
suka verpetais mane – –
Aitriai kvepia švendrėm ir žuvim – –
Kvėpuoju giliai, giliai – –
Ir ūmai –
saulės ruožas neria skersai ežero,
lyg lydeka,
ilga, ilga,
kaip žuvautojų pasakose – –
Godžiai ištiesiu ranka,
suklykia paukštis ir atskiria
sparnais skliautą nuo ežero,
pamatęs svetimą –
pamatęs mane.

Juosvai pilkas vanduo
neramiai tūždamas plaka
į krantą, ir manyje –
nieko nebėra.
Viskas nuplauta, nuskalauta –
nieko nėra.
Ir manęs čia per daug...

ATLAIDUMAS

BRONIUS V. KROKYS

Pagalvokime, kaip mes atleidžiame tiems, kurie mus užgavo ar tik įsivaizdujame, kad užgavo. Visai natūralu žmonėms susipykti. Gal žmonės būtų nežmoniški, kad nesusipyktų. O progų daug. Štai ten kas pasakė, kad neskoningai apsiengęs; štai anų vaikai nesiprausę vaikšto... Iš tų vaikų tai jau žmonės nebus... jie tikriausiai narkotikus naudoja. Nagi, kokį ta Mikasė atnešė pyragą! Juk su žemėm... Tai ten solistas negerai dainavo, aktorius blogai vaidino, dailininko paveikslai niekam tikę. Organizacijos pirmininkas niekam nevertas. Turėtų taip daryti, o ne taip.

Išgirs žmogus tokias ar kitokias panašias nuomones, sužinos, kieno jos, na, ir supyks ant to žmogaus taip, kad, rodos, tuo momentu jį nutvėręs į skutelius suplėšytų.

Arba štai daugelį į vestuves, į balių kvietė, o tavęs ne. Baigta. Priešas esi! Susirinkime neįvertino, pakritikavo, pabalsavo prieš — esi priešas numeris pirmas. Atsisakau iš valdybos, išsibraukiu iš organizacijos, pasitraukiu iš lietuvių tarpo. Lietuviai visi niekšai!...

Tai gyvenimo realybė. Faktai, tik jie įvairuoja savo intrigomis ir pykčio bei akcijos intensyvumu.

Taip įsitarščiausiam žmogui nelieka nieko kito sakyti kaip — nesikarščiuok, bro-lau. Čia turi atvėsti jausmai ir pradėti veikti šaltas protas.

Jei išgirdai tokią ar kitokią nuomonę tai, atmink, kad tai yra to žmogaus asmeninė nuomonė. Tai gali būti labai toli nuo tiesos. Jei tai meno ar veiklos srityje — tie dalykai yra reliatyvūs, beveik kiekvieno akimis žiūrint, dalykas kitaip atrodo. O pagaliau gal ir tiesa, bet reikia atminti, kad tik dideli žmonės prisiima klaidą, maži — visad "be klaidos". Juk taip pat tiesa, kad ne kiekvienas rašytojo parašytas kūrinys ar menininko sukurtas paveikslas yra šedevras. Ir solistas, ir aktorius ne visuomet pa-

čios geriausios formos, ir veikėjo visuomenininko darbai ne visi yra "amžinos istorinės vertės". Gal tik mūsų nuomonė per gera apie mūsų kūrybą, kaip ir apie mus pačius.

Arba vėl pasvarstykime nepakvietimą į puotą. Gerai, sakysim, tavęs nepakvietė. Bet pasvarstyk, ar kartais ir tu to žmogaus gal nepakvietei? Ar reikiamos atidos neparodei, kam reikėjo? Ar pats visus pakvietei, kurie pas tave norėtų svečiuotis? Juk ne! Argi gali sukviesti visus draugus į savo namus? Gal jie visai netilptų namuose, gal būtų per didelės išlaidos ir šeimai apsunkinimas. Taigi ir to žmogaus, kuris tavęs nekvietė, gal buvo tokie pat motyvai. O pagaliau jeigu jis tavęs nekvietė, tai ir tau kada nors pas save nereikės jo kviešti, ir jis neturės pagrindo pykti.

Tokie apkaltinimai ir "kalčių atleidimai" visai natūralūs žmonių aplinkoje ir dėl jų nereikėtų sielotis.

Tačiau kaltė yra tų, kurie, kai jau supyksta, tai, rodos, tas pyktis tęsis iki grabo lentos, o gal ir už jos... Bet kurie pasitraukia iš lietuviškosios veiklos, iš organizacijų, kurie dėl asmeninių intrigų pasitraukia net iš lietuvių parapijos, iš lietuvių tarpo, tai jau tikrai negražu ir labai nuostolinga mūsų lietuviškajai bendruomenei ir labai nekrikščioniška.

Mūsų bendruomenei kiekvienas lietuvis yra nepaprastai brangus, o ypač kiekvienas kūrybingas lietuvis (o tie yra patys jautriausi), kur tik jo kūryba besireikštų: mene, visuomeninėj veikloj, mokykloj, politikoj ar kur kitur.

Taip pat yra nekrikščioniška eit prie sakramentų ir tuo pačiu metu ant artimo pykti metų metais. Tai yra nesuderinamas dalykas. Ir Šv. Raštas sako, kad jei atėjai prie altoriaus, atnešei auką ir atsiminei, kad pyksti ant brolio, tai palik savo auką, pirma eik, susitaikyk su savo broliu, ir tada grįžęs

paaukok savo auką. Aišku, mes šiais laikais medžiaginių aukų ant altorių neaukojame. Mūsų aukos — maldos ir šv. mišios. Tai išeitų, atėjus į bažnyčią melstis ar dalyvauti mišių aukoje, jei atsiminei, kad esi su kuo nors susipykęs, tai pirma susitaukink su juo, ir tik tada melskis, dalyvauk mišiose, nes kitaip, atrodo, tavo malda bus veltui, neišklausyta.

Gal ne vienas sakysime: aš nepykstu ant jo. Aš tik šiaip sau su juo nekalbėsiu, tik šiaip reikalų neturėsiu. Jis sau, o aš sau! Iš tikrųjų vis tiek dar pyksti, širdyje jautiesi užgautas, esi perdaug išdidus, nors žodžiais tai neigi. Jei tave kas užgavo, ir jau bent sakai, kad daugiau nepyksti, tai gerai. Laikas išlygins viską. Bet sunkiausia, jei tu ką nors užgavai, apkalbėjai, paniekina. Tu turi tą žmogų atsiprašyti. Ar turime tiek valios? Ar galime taip nusižeminti? Kiek tai galime padaryti, tokie ir esame krikščionys.

Gal sakysi — tai buvo be blogos valios. To nenorėjai padaryti. Nemanai, kad tas žmogus taip bus paliestas, užgautas. Tai tu tam žmogui, jį sutikęs (jei jis su tavim kalbės) taip viską ir pasakyk. Ir manau, kad viskas bus išsilyginę, bus taika.

Pagalčiau ilgas pyktis, kad ir skaudžiausias, turėtų ištirpti, atėjus didžiosioms šventėms. Kai *taikos* karalaitis gimsta Betliejui. Karalaitis - Dievas tvartelyje... Ar aprėpiamas protu nusižeminimas? Arba Dievas - Meilė ant kryžiaus Didįjį Penktadienį! Ar yra didesnė kančia ir pažeminimas? Paklauskime save, ar derinasi su tuo mūsų išdidumas.

Kaip mes atleisime kitiems, taip ir mums kiti ir pats Dievas atleis. Ir bus mūsų tarpe daugiau malonių, nuoširdžių šypsenų, ir būsim vieningesni ir stipresni, ir mums patiems bus daugiau šviesesnių dienų, momentų, daugiau šilimos.

DISKUTAVIMO MENAS

VIRGILIJUS KAULIUS, S. J.

Ypač šiais laikais, kada mokslas tokiais dideliais šuoliais eina pirmyn, visi nori vis daugiau ir daugiau įsigyti žinių, mokytis, skaityti, diskutuoti. Diskusijos jau nuo seniausių laikų buvo žinių įsigijimo ir įvairių klausimų išsiaiškinimo priemonė. Diskutavimo tradicija labai sena. Diskutavo romėnų ir graikų filosofai, diskutavo viduramžių scholastikai, daug diskutuoja ir mūsų laikais tiek jaunimas, tiek vyresnieji susirinkimuose, kongresuose, suvažiavimuose. Diskutavimas yra tikras menas. Deja, pasiklausius kai kurių mūsų laikų diskusijų, atrodo, kad jos būtų labai "meniškos". Jaudinamasi, reikiama, šaukiama. Atrodo, kad kai kurie galvoja, jog nuo balso stiprumo priklauso ir argumentų svoris. O kai pritrūksta tikrų argumentų, tai dažnai griebia-

masi asmeniškumą, kito niekinimą, argumentų "ad hominem".

Gal būt, diskusijose yr svarbiausia tai, kad kiekvienas žmogus prisimintų ir įsitikintų, kad jo žinojimo tikrumas nėra absoliutus, bet reliatyvus. Jeigu jis savo dabartines žinias sulygina su pirmiau turėtomis, tai pastebi, kad jos daugiau ar mažiau pasikeitusios. Jis turi suprasti, kad panašus procesas vyks ir toliau. Gal ateityje jis įsigys tokių žinių, kurios skirsis nuo dabartinių, o gal bus visiškai joms priešingos. Taip pat nereikia pamiršti, kad ir tą patį dalyką vienas žmogus supranta, formuluoja ir interpretuoja visai skirtingai, negu kitas. Jis turi įsitikinti, kad koks ir bebūtų jo išsimokslinimas, kokios bebūtų jo įsigytos žinios, jis vis tiek dar labai daug ko nežino, daugelyje

klausimų jis yra ignorantas ir, kas svarbiausia, jis nežino, kad yra ignorantas.

Kadangi kiekvienas žmogus yra ribotas sutvėrimas, tai ir jo žinios tegali būti ribotos. Tai gal ir suteikia pagrindą mūsų diskusijoms. Diskutuodami ir stengdamiesi suprasti, ką kitas galvoja, galime patobulinti ir savo turimas idėjas, atitaisyti klaidas, išmokyti ką nors naujo. Bet būtina tam sąlyga – savo ribotumo supratimas, nuolankumas ir pagarba kitam asmeniui, su kuriuo diskutuojame, nesvarbu, ar aš jo idėjas priimsiu, ar ne.

Toks asmuo tai ir būtų tas "kultūringas žmogus", apie kurį rašo James P. Shannon savo studijoje "The Tradition of Respectful Argument". Autorius sako, kad "kultūringo žmogaus žymė yra jo sugebėjimas, skiriamas nuomonėms, nesupykti, nebūti sarkastišku ar nemandagiu. Toks žmogus pripažįsta, kad laikinuose dalykuose visuomet bus nuomonių skirtumų". Kadangi toks žmogus žino, kad jis nėra neklaudingas, tai jis gerbia kito žmogaus nuomonę ir nuoširdumą. Jeigu ir būtų įrodyta, kad taip nėra, tai vis tiek jis gerbtų tą žmogų.

Ar kito išsilavinimas bus didesnis ar mažesnis, jis vis tiek pasiruošęs jį išklausti. Bet tai nereiškia, kad jis lengvai atsisakytų savo nuomonės ir pasiduotų kito argumentams. Jis stengiasi būti atviras ir vengia uždarumo. Jo tolerantiškas nusistatymas niekuomet neleis jam kito paniekinti ir nutraukti diskusijas. Jis jas baigs tik bendra susitarimu.

Toks žmogus per greit nesižavi nei naujomis, nei senomis idėjomis, pirma jų gerai neapsvarstęs ir neįsitikinęs jų teisingumu. Pirma jis viską gerai pergalvoja, ir tik po to sprendžia. Jeigu dar lieka kokių neiškumų, jis susilaiko nuo sprendimo. Jam nedaug rūpi nei kito balso pakėlimas, nei šaukimas, nei pompastiški žodžiai ar išsireiškimai. Taip pat jis galutinai nepasitiki tik garsiais vardais ir autoritetais, bet labiau žiūri tik argumentų svarbumo.

Jis visuomet pasiruošęs ramiai išklausti kito argumentavimą ir idėjų, nors jos ir nebūtų teisingos, nors tas asmuo būtų daug

mažesnio išsilavinimo už jį. Jis visuomet yra atviras kito idėjoms, atviras kiekvienai diskusijai. Jis argumentuodamas niekad nevertos nei kokių nors apgavysčių, nei pyks ar jaudinsis, nes yra įsitikinęs, kad tiesa turi savaime laimėti. Šis tvirtas įsitikinimas, kad tiesa anksčiau ar vėliau vis tiek turi laimėti, jam padeda išvengti nereikalingos emocijos išsiveržimo ir padeda visuomet laikytis ramiai, balansuotai. Kadangi jis gerbia kitą asmenį ir toleruoja jo idėjas, tai jam labai lengva išvengti užgauliojimų, sarkazmo, pažeminimų.

Jei kartais ir atsitinka, kad laimi netiesa, kad jo teisingos idėjos pralaimi, jis tai sugeba pernešti be jokio ypatingo kartėlio ar susijaudinimo, žinodamas, kokie nepastovūs yra masės sprendimai, kokios paviršutiniškos jų idėjos, kokie silpni argumentai. Jeigu čia eitų kalba apie atskirą individą, jis stengsis ramiai pažinti priežastis. Kiekvienu atveju jis bus įsitikinęs galutiniu tiesos laimėjimu. Tai jį tik paskatins dar geriau pergaltoti savo argumentus, labiau juos pritaikyti kitų galvosenai, kad lengviau būtų galima jiems parodyti, kur yra tiesa. Visuomet jis stengsis tik kitus įtikinti, bet nevertoti prievartos ir jų nesmerkti.

Jis laikosi tos auksinės taisyklės, kad pirma reikia gerai suprasti, ir tik paskui spręsti; verčiau kitą informuoti, negu verst; geriau įtikinti, negu pasmerkti; verčiau kitą užjausti, negu pajuokti.

Pagaliam jis gerai supranta, kad žmogus, kol gyvena šioje žemėje, turi nuolat tobulėti, mokytis, vis ką nors naujo patirti. Tad ir šiame diskutavimo mene jis turi nuolat tobulintis, vis geriau suprasdamas esminius diskutavimo principus. Kiekvienam reikia gerai susipažinti ir su naujomis idėjomis, ir su senomis tradicijomis. Reikia gerai pažinti tiesą ir ją drąsiai, bet kultūringai ginti. Suprasti kitą, jį gerbti, toleruoti jo idėjas, jeigu jos ir nebūtų teisingos. Stengtis pamazū jį vesti prie tiesos stipriais, apgalvotais argumentais, be jokio prievartavimo ar įžeidimų. Niekad neprarasti vilties ir pasitikėjimo, kad tiesa gali tik laikinai pralaimėti, bet anksčiau ar vėliau ji vis tiek laimės.

BIJAU VIRINIMO SMALOJE

J. VAIČELIŪNAS

Iš senųjų lietuvių, kurie Kanadon atvyko 1927-8 metais, charakteringas buvo Jonas Grigonis. Jis buvo šykštus — niekam neduodavo jokių aukų. Jis vis būdavo nepatenkintas kapitalistais, žmonių išnaudotojais. Bet kartą jis pasakė, kad Kanadoje norįs užsidirbti pinigų, kad, grįžęs į Lietuvą, galėtų nusipirkti dvaro centrą. Tada jam kiti dirbtų. Atseit, jis jau kitus išnaudotų.

Kurį laiką jis valgė vienoje darbininkų valgykloje, kurioje valgydavo ir daugiau lietuvių ir nelietuvių. Toje valgykloje kasdien per pietus ar vakarienę ant stalo būdavo padėta duonos, sriubos, kokių keturių rūšių mėsos patiekalų, bulvinių blynų su grietine arba ryžių košės bei kitokių miltinių valgių, sviesto, pieno, pasukų, pyragaičių, daržovių bei kitokių prieskonių. Kartą Grigonis prie stalo ir sako:

— Ar Lietuvoje kas valgė tiek mėsos?

— Kur skaniau valgei mėsa: Lietuvoje ar Kanadoje? — paklausiau jį.

— Žinoma, Lietuvoje, nes Lietuvoje visados alkanas sėsdavai prie stalo, — atsakė jis.

— Prie stalo ir reikia sėsti alkanam, o ne sočiam, — tęsiau pasikalbėjimą. — Manau, kad Lietuvoje eidavote ir į bažnyčią.

— O, per šv. Onos atlaidus pėsti nueidavome į Krekenavą. Mums į Krekenavą buvo 28 km.

— O čia, per daug mėsos prisivalgęs, nebenuerate nė pusės kilometro į bažnyčią.

Kanadoje Grigonis religijos nepraktikavo, bet iš Lietuvos atsivežtas religingumas pasamoneje dar ruseno, nors ir kaimietišku supratimu. Jis kartais prie ežero pasikalbėdavo su viena vyresnio amžiaus naujųjų ateivių šeima — vyru ir žmona. Ta tautietė pasakojo, kad Grigonis susirūpinęs pomirtiniu gyvenimu, nes jis po mirties bijąs pakti į verdančios smalos katilą...

J. Grigonio svajonės Lietuvoje nusipirkti dvaro centrą neišsipildė. Prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, bolševikai pavergė Lietuvą ir iš lietuvių atėmė visas nuosavybes, įskaitant ir ūkius. Bet Grigonis vis kietai taupė. Jis neskubėjo eiti pensijon, nors jauėjo 66-sius amžiaus metus. Jo tikrieji metai buvo kiek nuslėpti. Bendrovės darbininkai pensijon privalėjo išeiti sulaukę 65 metų amžiaus.

Grigonis banke turėjo apie 40.000 dolerių santaupų. Bet štai vieną dieną jį ištiko širdies priepuolis. Savaitę laiko jis praleido ligoninėje, o vėliau buvo namie, nes gydytojas jį atleido porai mėnesių nuo darbo.

Širdies priepuolis yra tarsi skambutis, kad tenka ruoštis amžinybėn. Jo artimas draugas jam patarė parašyti testamentą, kad jo pinigai liktų saviesiems, o ne svetimtaučiams. Jam buvo nelengva skirtis su taip sunkiai sutaupytais pinigais. Kartais, patekęs apmaudan, jis sušukdavo: "Mat velniai, tegul nebūna nei man, nei kitiems!" Ką tai reiškia "nei kitiems?" Jo pinigai buvo banke. Taigi po jo mirties tie pinigai kam nors atiteks.

Grįžęs iš ligoninės, jis nebeišgyveno mėnesio. Vieną rytą jis buvo rastas lovoje negyvas. Ar jis dar spėjo parašyti testamentą — nežinia. Jei nespėjo, tai jo pinigai atiteko Trust Co. — Patikėtinių bendrovei, kuri yra krašto vyriausybės žinioje.

Redakcijos prierasas

Šio tikro įvykio aprašymą (tik pavardė yra pakeista) dedame, žinodami, jog vis dažniau ir dažniau pasitaiko, kad miršta koks nors gana turtingas mūsų tautietis, nepalikdamas jokieo testamentu. Dažnai jo pinigai tenka arba svetimtaučiams, arba kartais net Lietuvos priešams. Taip pat šis aprašymas parodo, kokia liūdna būna žmogaus gyvenimo pabaiga, kai jis gyvena tik doleriui, pamiršdamas religiją ir bet kokį idealizmą.

KELIOS MINTYS IŠ KASDIENINĖS PEDAGOGIKOS

JULIUS BALŠAITIS

Visų pirma tėvams norėčiau priminti patį svarbiausią auklėjimo principą – vieningumo principą. Tai reiškia, kad visose auklėjimo grandyse tėvai absoliučiai tarpusavyje sutartų ir tarp jų vaikų akyse nebūtų prieštaravimų, tenkinant vaikų užgaidas, keliant jiems reikalavimus, atsakant į jų poreikius ir norus. Tokio vieningumo privalo laikytis vaikų atžvilgiu seneliai ir kiti vyresnio amžiaus šeimos nariai. Jei kyla nesutarimai, vaikams jie neturi būti žinomi. Sistemingas nuolaidžiavimas, taikstymasis su vaiko užgaidomis, lepinimas vaikus demoralizuoja, skatina nesąžiningumui, tinginiamumui, aplaidumui ir kt. Neretai toks auklėjimas baigiasi katastrofa. Mano pažįstami augino sūnų Antanuką. Nuo pat gimimo dienos tėvai kiek tik galėdami juo rūpinosi, be galo jį mylėjo. Tačiau tėvas vaiką mylėjo saikingai, jo nelepino, netenkino ir nevykdė visų jo užgaidų, gerais jo darbais pasidžiaugdavo, o už blogus griežtai bausdavo. Tuo tarpu motina slaptai nuo tėvo lepino sūnų, pildė visus jo norus ir užgaidas, duodavo pinigų, keisdavo tėvo sprendimus. Bėgo metai, sūnus pradėjo lankyti mokyklą. Jau pradinėse klasėse jis buvo nedrausmingas, toli gražu nepavyzdingas mokinys. Šeimoje dažnai kildavo triukšmas ir berniai dėl sūnaus mokymosi ir elgesio. Tėvas žūt būt norėjo siekti, kad augtų doras sūnus.

Tuo tarpu motina visą laiką gynė, visuomet ieškojo būdų sūnaus blogam mokymuisi ir elgesiui pateisinti ir toliau jam pataikavo, viską slėpdavo nuo tėvo. Pagaliau Antanas šiaip ne taip baigė aštuonias klases, pradėjo dirbti. Po darbo, neturėdamas ką veikti, slankiodavo gatvėmis, trindavosi prie kino teatrų, netruko surasti į save panašių draugų, su kuriais ir nusikalto. Atsidūręs teismųjų suole, matyt, gerai apgalvojęs trumpą savo gyvenimo kelią, visus nustebino savo požiūriu į tėvus. Teismo metu kaltinamasis apgailestavo, kad padarė didelį nusikaltimą, atsiprašinėjo savo tėvo, kad nepaisė jo patarimų, nevykdė jo reikalavimų ir atvirai pasmerkė motiną, kuri savo akla meile, lepinimu pasodino jį į kaltinamųjų suolą.

Labai svarbu šeimoje išlaikyti šiltus, artimus ir draugiškus santykius tarp tėvų ir vaikų. Vaikai visuomet, ypač priešmokyklinio amžiaus, nepaprastai viskuo domisi, tiek aplinkinio pasaulio daiktais, vaizdais, tiek išgirstais įvykiais. Jie apipila tėvus įvairiausiais klausimais, tik spėk atsakinėti. Jų smalsumas ir įkyri suaugusiems. Bet tėvai čia jau turi parodyti savo kantrybę, nepalikti neišaiškintų klausimų, vaikui nežinomų ir nesuprantamų dalykų. Žinoma, kai kada reikia ir diplomatijos. Sistemingai reikia domėtis ir vaikų veikla, dalintis jų įspūdziais. Tėvai neturėtų pamiršti, kad jie di-

džiausi autoritetai vaikų akyse tol, kol artimi draugai, o ne sausi reikalautojai. Tie tėvai, kurie skundžiasi laiko stoka, nepabendruoja su vaikais, patys "kiša pagalį į ratus, kuriuose sėdi".

Virtuvėje triūsia motina, kambaryje solidžios išvaizdos tėvas skaito laikraštį. Į kambarį įeina ketvirtaklasė mergaitė.

— Tėveli, šiandien du penketukus gavau, — pasigyrė mergaitė.

Bet tėvas tik burbtelėjo "gerai", ir viskas. Jokio šiltesnio žodžio, pritarimo, susidomėjimo, bent pasididžiavimo dukra — nieko. Mergaitė, lyg musę krintus, išslinko iš kambario.

Dar blogiau, kai "šeimos galva" visai nesikiša į vaikų auklėjimą, o visa šeimos ir vaikų auklėjimo bei priežiūros našta gula ant vienos motinos pečių.

Kartą, kaip komisijos narys, aplankiau vieno darbininko šeimą. Užėjome pasižiūrėti, kaip žmonės gyvena, padėti, kad vaikas į darželį būtų priimtas. Namuose rado me tik vieną šeimnininką. Pasisakėme kas esame, koku reikalu atėję, tačiau šeimnininkas atvirai pareiškė: "Kalbėkime apie viską, o dėl vaikų kalbėkite su žmona, ji rūpinasi, aš nesikišu". Atrodo, neįtikėtina, bet tokių "šeimininkų" pasitaiko. Dar sunkiau būna šeimoj, kai panašių įsitikinimų "šeimos galvos" dar ir girtauja.

Daugelis tėvų yra geri mokyklos pagalbininkai ir talkininkai, dažnai užsuka į mokyklą. Bet tai dažniausiai pažangių, drausmingų mokinių tėvai. Gaila, bet reti svečiai mokykloje būna tėvai tų mokinių, kurie savo pažangumu, elgesiu mokytojams trukdo dirbti.

Labai nemalonu kalbėti apie tokius tėvus, kurie savo darbovietėse gerbiami ir giriamai, darbo pirmūnai, gamybos novatoriai, puikūs specialistai, o su savo vaikais nesu-sitvarko. Pažįstu vieną inteligentų šeimą. Vyras ir žmona — gerbiami žmonės, o sūnus Gediminas eina šunkeliais. Jis mokykloje grubus, išžūlus, nedrausmingas, blogai mokosi, ir tėvai darosi bejėgiai jį suvaldyti. Atsiliepia praeityje padarytos auklėjimo klaidos.

SVEIKATOS KLAUSIMAI

Paruošė J. V.

BALSO PRIEŽIŪRA

Jeigu žmogus turi nemalonų, duslų, gergždžiantį balsą, tai dažnai jis pats būna kaltas. Skaudant gerklei, stengiamės visaip gydytis: skalaujame gerklę ramunėlių arbata, geriamo medų su šiltu pienu, dedame kompresus, o kartais net ir kreipiamės į gydytoją... Bet kai užkimštame, tai manome, kad viskas savaime praeis. Užkimimas tai yra vienoks ar kitoks balsų stygų susirgimas. Dažniausiai užkimštame persišaldę arba pervarginę balsą. Balsą pakeičia ant stygų atsiradę augliukai, kartais vadinami "dainininkų mazgeliais". Neretai balsas tiesiog nualinamas įvairių švenčių metu, išsigerus per garsiai dainuojant ir šūkaujant.

Yra būtina išsiaiškinti užkimimo priežastį ir ją šalinti. Dažni balso stygų susirgimai palieka vis gilesnius pėdsakus. Balsas darosi vis duslesnis ir šiurkštesnis. Balso grožis priklauso ir nuo bendros sveikatos būklės. Balsas keičiasi, sergant kvėpavimo organų (bronchų, plaučių) bei širdies kraujagyslių sistemos ligomis. Dar ryškesni pasikeitimai būna, susirgus endokrininių liaukų sistemai ar ilgą laiką vartojant hormoninius preparatus. Reikia neužmiršti, kad rūkymas taip pat yra viena svarbiausių priežasčių, kenkiančių balso grožiui ir skambumui. Rūkančiųjų burna ir gerklos yra nuolat suerzintos, paraudusios, sausos.

Neretai balsas sugadinamas mutacijos metu. Mutacija yra vadinamas balso pasikeitimas paauglystės amžiuje. Tai nėra susirgimas, bet lytiškai bręstančio organizmo reiškinys. Paprastai mergaitės bręsta 13-14 metų, o berniukai kiek vėliau, maždaug 14-15 metų. Mergaitėms balsas keičiasi beveik nepastebimai, didesnio pavojaus čia nėra. Tačiau reikėtų jas perspėti, kad be reikalo nešūkautų, per ilgai nedainuotų. Berniukų balso pasikeitimai žymiai ryškesni. Balsas tampa lyg "margas" — į vaikiškai skambantį balsą įsiterpia žemos vyriškos gaidas. Dėl to berniukai kartais nedrįsta viešai kalbėti ir atsakinėti pamokų metu.

Negalima jų pajuokti, pamėgdžioti. Tai labai kenkia jautriai paauglio psichikai.

Jeigu berniukai mokosi muzikos mokykloje ar dainuoja mokyklos chore, patartina, balsui keičiantis, nedainuoti. Tokiu metu balso nuovargis labai žalingas.

Vaikų darželių auklėtojos turėtų žiūrėti, kad mūsų mažyliai per daug "nespaustų" balso, kad nesistengtų perrėkti vienas kitą. Reikia išmokyti kalbėti kultūringai, vidutinio garsumo kalba. Kartais čia nusikalsta ir patys mokytojai, kalbėdami rėksmingu, neramiu balsu. Iš jų gi ir moksleiviai mokosi kalbos kultūros.

Tėvai turėtų būti pirmuoju pavyzdžiu vaikams. Visi vaikai, kokios jie bebūtų rasės ar tautos, ateidami į pasaulį, atsineša vienintelę gaidą "la". Visi naujagimiai verčia ta gaida. Bet netrukus jie pradeda reaguoti į aplinkos garsus ir juos mėgdžioti. Pirmiausia, be abejo, jie girdi ir mėgdžioja tėvų balsą.

Žinoma, pagrindą nulemia anatominė balso aparato struktūra. Nuo jos priklauso balso tembras. Manoma, kad nėra pasaulyje dviejų žmonių tokiais pat balso tembrais. Bet kaip dažnai girdime panašiai skambančius motinos ir dukters, tėvo ir sūnaus balsus!

Neleiskime savo vaikams be reikalo šaukti. Pasistenkime, kad jie kalbėtų gražiai ir kultūringai, kad augtų ne ausį režiančioje, o malonios kalbos aplinkoje.

RŪKANTI MOTERIS IR KŪDIKIS

Tyrimai su 2100 rūkančių moterų parodė, kad jų gimę kūdikiai yra žymiai lengvesni, negu nerūkančiųjų, nors jos nuo nėštumo pradžios ir nustojo rūkiosios. Tas rūkančiųjų ir nerūkančiųjų motinų kūdikių svorio skirtumas išliko visus stebėtus pirmuosius jų gyvenimo metus. Rūkančiųjų motinų kūdikių ir galvos apimtis yra mažesnė. Manoma, kad kūdikis nepakankamai išsivysto nikotino paveiktoje gimdoje.

AR KAVA GERTI SVEIKA?

Nereikia per daug gerti kavos. Nors kavoje esantis fiziologiškai aktyvus alkaloidas

kofeinas mažina nuovargį, išblaško mieguistumą, aktyvina protinį darbą, kelia nuotaiką, o taip pat išplečia kraujo indus ir pagyvina kraujo cirkuliaciją, — bet tik iki tam tikros ribos. Jeigu jau nuovargio neišblaško ramus miegas, judėjimas gryname ore, vėsaus vandens dušas, — galima išgerti puoduką kavos. Taip, tik vieną puoduką. Viename šaukštelyje maltų pupelių kavos yra 0,1-0,2 gramo kofeino. O tai tik puodukas vidutinio stiprumo kavos. Stiprios kavos puodukui reikia 2-3 šaukštukų. Didžiausia vienkartinė kofeino norma yra 0,3 gr. Tad nesunku paskaičiuoti, kiek galima išgerti kavos.

Pamėginkime šių normų nesilaikyti, tai tuoj patys pastebėsime, kad padidėjo nervingumas, nelauktas susierzinimas, irzlumas, galvos skausmai, rankų drebinimas, sutriko normalus miegas. O kartais atsiranda ir skausmų širdies plote, krinta kraujospūdis, mažėja darbingumas. Tad labai svarbu negerti daug kavos.

Kava — tai botagėlis tiems, kurie vežimą sunkiai traukia. Išsėdėjęs prie vaišių stalo pusę naktelės, kai svečiams ir šeiminkams jau seniai reikėtų miegoti, kava geriausiai išblaško bet kokį snaudulį ar alkoholio sukeltą ištižimą. Arba, kai metelių apie pusšimtį, kojos kartais tokios sunkios, o lakesnė mintis nebeužklysta — nenuginčysi — kavos puodukas lyg ir nubraukia amžiaus sąnašas. Bet jei ir taip jau vargina nemiga arba jaučiame padidintą jautrumą, kavos tenka atsisakyti.

Neretai ir moksleiviai bei studentai miego išblaškymui vartoja kavą. Bet vaikams ir jaunuoliams juodos kavos visai nereikėtų gerti. Kam dirginti ir taip jautrią jų nervų sistemą? Juk aktyvumo, gyvumo, judrumo jiems užtenka. Stipri juoda kava yra tik bereikalingas savęs sendinimas. Baltintoje kavoje neigiamas kofeino poveikis žymiai sumažėja.

Ne visi žmonės vienodai jautrūs kofeino veikimui, daug reikšmės turi amžius ir sveikata. Tačiau, nežiūrint į tai, kavos puoduką geriau išgerti per pusryčius ar pietus. Daugiausia pakenkiame sveikatai, kai kavą ge-

SU DIEVU APIE JAUNESNIUOSIUS

A. SAULAITIS, S. J.

Iš šventųjų gyvenimo aprašymų ir iš daugelio girdėtų pamokslų atrodo, kad iš nusižeminimo ir pagarbos Dievui reikia siųsti maldas ir ieškoti būdų, kaip iki jo pakelti aukas, kurias turi siųsti kiekvienas praktikuojąs katalikas. Bet ar nebūtų daug ramesnis ir Dievui artimesnis mūsų gyvenimas, jeigu suprastume, kad malda nėra lyg kruopščiai paruošti straipsniai, siunčiami Dievui gražiai papuoštuose vokuose, ir kad auka nėra iki smulkmenų suplanuotas "apsimarinimas". Malda — tai tik Dievo žvilgsnis atviro širdin, o auka — tai dalinimasis su savo brolio ar sesers našta ir džiaugsmu.

PAKELĖJ

Kaip maži vaikai krykštaudami kelia rankas aukštyn, taip ir mes netikėtai susitinkame, o mūsų rankos, be žodžių, lyg į Tave, lyg į vienas kitą atsiveria. Viešpatie, Tu susikalbi su mumis ir supranti mus net ir tada, kai esame toli. Tavo šypsniš ir Tavo ramumas visada pasilieka.

---

riame vakare, norėdami padidinti darbingumą. Vakare kavą gerti gali tik visai sveiki žmonės — ir tai labai saikingai. Bet jeigu mūsų ligų istorijoje jau įrašyta aterosklerozė ar hipertenzija, gastritas ar skrandžio bei dvylikpirštės opa, o taip pat inkstų, kepenų ar nervų sistemos sutrikimai, — turėkime valios kavos atsisakyti.

GIMTADIENIO PYRAGAS

Ką tik iškeptas dailus pyragas šalia manęs ant suolo. Apsuku automobilį čia pat, skersgatvyje, ir namo! "Tik neužmirški pasiimti pyrago — mama paduos!" — kelis kartus man priminė. Ir dabar kelis kartus iš tolo moja man ir pyragui — sudiev. Kas žino. Viešpatie, kas slypi jaunoje širdyje?

PRIE UOSIO VARTELIŲ

Ne dainoje minimi tie uosio varteliai, ant kurių pasirėmę vienas iš vienos, kitas iš kitos pusės kalbamės apytamsėje gatvėje. Tik metalinė atrama mūsų žodžiams ir tam, kas nepasakyta. Kaip gražiai. Viešpatie, ji išaugo, neturėdama nei kito tėvelio, nei brolio, o tik Tave.

"KUNIGĖLI, TIK TRUPUTĖLĮ"

Pasibaigė mišios ir po jų buvusi meninė programa. Svečių avilyš užia. Tarp valgančių ir troškulį malšinančių sukasi jaunesnieji, gaudydami užkandžius ir pyragėlius. "Kunigėli, tik truputėlį", sako keli, rankose laiką suaugusiųjų gėrimą. O kad galėtum, kad mokėtum tiek suprasti, tiek padėti, tiek paremti, kad jie neliūdintų savęs.

PAVAKARĖJ

Dalinu jiems komuniją, Viešpatie. Tie patys veidai, kurie juokės, kai laivelis apvirto, kurie sušilo bešokdami, kurie pasiūlė kitam savo užkandėlį, kurie susimąstę

žiūrėjo į tolimą vaizdą. Tie patys, kurie matė mane pikta ir linksma, stiprų ir silpną, tvirtą ir abejingą, dosnų ir savanaudį. Ir viskas suprata, ir atleista, ir padalinta čia, Tavo akivaizdoje.

AUTOBUSE

Prie lango sėdinčiojo galvelė svyra, svyra ir stovyklos ar iškylos nuvarginta palinksta prie mano šono. Kiek prieš akis dar darbo, vargo, skausmo, kurio dar nematė, negalvojo. Kiek gyvenimo rūpesčiai blaškys, sklaidys tą saldų, viltingą gyvybės sapną. Kad galėtum ir už kitą eiti gyvenimo kelią. Viešpatie...

ŽAIDIMAS

Seku tėvų ir motinų akis. Su kokia meile, daugelio metų rūpesčių ir vilčių išrėžta, seka savuosius, rodos, kad kitų visai nebūtų. Ir kai laimėjo, sulaukė savo džiaugsmą, leisdami jau bręstančiam pačiam stovėti.

MIESTO PARKE

Maža mergytė, su raudonu kaspinėliu ir šviesiais plaukais, būtinai nori su "kunigėliu" eiti pasisupti netolimoje didmiesčio aikštėje. Supynė pirmyn – atgal, pirmyn – atgal, ir mažo vaiko mintys skrieja tai vienon, tai kiton pusėn. Kiek nedaug reikėjo jai pradžiuginti, Viešpatie.

STOVYKLOS NAKTĮ

Apsnūdusiai laikosi rankos drauge pieva einąs berniukas, karščio varginamas. Blaškomas atsigula, apsupi jį anklodėmis, užkaišai palapinės kraštus, kad vėsios nakties vėjas neįpūstų. Paglostai galvą, nusišypsai ir palieki, visą naktį tikėdamas, kad vaistai ir poilsis padės. Anksti rytą atneši vaisių sulčių ir vėl apžiūrėsi. Nors valandėlei davei juo pasirūpinti, Viešpatie. "Kunigai neturi nei žmonos, nei vaikų", sako žmonės, "ką gi jie gali nusimanyti?"

DIDIJĮ PENKTADIENĮ

Pro klausyklos langelį, kuris dėl kitų žmonių sugalvotų prižasčių skiria žmogų nuo žmogaus ir tikintįjį nuo tikinčiojo, matau popiečio saulės apšviestą veidelį, mažą nosytę ir viltingas akis. Kaip nuoširdžiai ir

paprastai vaikelis kalba apie tokius dalykus, kuriuos į nuodėmių sąrašą tik per prievartą įtrauktum. Bet, jau jaunas būdamas, jaučia, kad Tu atleidi ir dovanoji, pastiprini ir augini.

KAS ŽINO, VIEŠPATIE?

Didžiulėje stovykloje, begalės darbų ir rūpesčių sukuryje, mažas skautukas kuone kas vakarą, laužui įpusėjęs, atsiseda šalia, nieko nesakydamas nė neklausdamas, pasukui kniūbščias užmiega, ir mums abiems būna ramu. Kas žino. Viešpatie, ko jam reikia, ko jis trokšta, ką jis jaučia, kuo jam būtų galima daugiau padėti? Gal kartais tik būti drauge jau pakanka, kai ir Tu kartais su mumis nieko nesakydamas būni.

DRĄSA

Kaip dažnai. Viešpatie, nepasitikime savimi, kaip dažnai, net nepastebėdami savo žodžių, tėvai ir mokytojai bei jaunimo vadovai (jau nekalbant apie visuomenės "veikėjus") vaikus ir jaunimą bara, tik neigiamais atvejais į juos kreipiasi. Kaip sunku Tau, Viešpatie, mus pamokyti, kad esame labai vertingi, nors tik Tavo akivaizdoje. Kaip nušvinta jaunas žmogus, kai pasakai: "Tu esi tikrai puikus vyrukas; tu tikrai esi nepaprasta mergaitė".

VAIKELIAI

Skaitome, kad Tu, Viešpatie, vaikelius pasiimdavai ant kelių ir juos apkabindavai. Ar Tu nebuvai stovykloje, kur sakoma, kad jie tik ieško būdų išdykauti, arba lituanistėje mokykloje, kur jie po suolais kojomis grumiasi ir sąsiuviniuose pėkioja? Ar nematei jų autobuse triukšmaujančių, kine, teatre ar bažnyčioje suaugusiųjų ramybę ardančių? Ar nematei, kaip jie neklauso namie ar sueigoje? Dar daug patyrimo Tau reikia. Viešpatie, kad žinotum, kaip su vaikais apsieiti.

273-0338

Skambina viena iš jaunimo grupės, besiruošiančios tolimai kelionei į didžią šventę. Kaip gražiai lietuviškai kalba ir stengiasi išvengti vietinės kalbos priemaišų trečios kartos ir mišrios šeimos lietuvaite. Kaip net

girdimai atsidusta, sėkmingai užbaigusi sudėtingą sakinį!

MOKYTOJUI

Jaunuolis, lituanistinės mokyklėlės vyresniųjų klasėje neseniai pradėjęs tarti pirmuosius lietuviškus žodžius, išvynioja kišeneje suglamždytą iškarpą iš vietinio laikraščio apie religinį persekiojimą Lietuvoje.

Nors ir toli nuo savo senelių žemės, nors ir mažai tegirdėjęs apie tą kraštą, savo širdyje jautriai girdi savo brolių skausmą ir šauksmą.

LAIKAS BAIGTI

Norėjau, Viešpatie, kiek susikaupti ir pasimelsti už kitus, už jaunesnius, bet pasisekė tik apie juos pasikalbėti su Tavimi, kad Tu koku savo paslaptingu būdu būtumei su mumis, kad neapleistum savo mažytės tautos taip išsisklaidžiusios, kad švytėtų mūsų širdyse.

DIEVO SĄVOKA MANO GYVENIME

Šio rašinėlio autorė Ramunė Rukštelytė, 17 metų amžiaus studentė, lanko Detroito lituanistinius - pedagoginius kursus. Mokykloje buvo duotas uždavinys parašyti apie sąvokų sudarymą. Ji čia atovirai parašė, kokia yra jos Dievo sąvoka, kaip toji sąvoka keitėsi. Žinoma, ji keisis dar ir toliau. Daugelis tėvų ir vyresniųjų dažnai jaudinasi, kai augas ir bręstas jaunimas kartais visai kitaip žiūri į įvairias vertybes, negu vyresnieji. Bet juk tai visai natūralu. Bręstančio jaunuolio gyvenime vyksta įvairūs pasikeitimai, fiziniai ir dvasiniai. Tie jaunuoliai dažnai mėtosi, blaškosi, liūdi, džiaugiasi, myli, neapkenčia, maištauja ir ieško, bet pagaliau aprimsta, susidaro savo pasaulėžiūrą, kuriai, žinoma, daug įtakos turi ir visa aplinka: tėvai, mokytojai, draugai, knygos, charakteris. Čia spausdiname šį rašinėlį, manydami, kad jis duos progos šiek tiek pagalvoti ir jaunimui, ir vyresniesiems.

Redakcija

a. a. Vytas Remeika

Dievo sąvoka mano gyvenime yra labai nenustatyta, ir aš manau, kad ji kasdien po truputį keičiasi. Kai buvau maža, net ligi devinto skyriaus, Dievas man buvo drausmės Dievas. Buvau mokyta, kad jeigu ką nors blogo padarysiu, tai "Dievulis nubaus". Dievas buvo ne kasdieninio ir klaidingo žmogaus Dievas, bet tikrai kunigų, vienuolių ir išmintingų žmonių Dievas.

Pradėjus gimnaziją, mano galvosena drastiškai pasikeitė. Bažnyčios mokymai, net ir mišios man atrodė absurdas. Niekaip negalėjau suprasti, kodėl tikintieji meldėsi į nematytą Dievą ir dar tuo pačiu metu, kai vyko karas ir žmonės mirė. Visos mano mintys apie Bažnyčią buvo piktos. Bet neilgai tos mintys išsilaikė. Prieš dvejus metus vėl mano galvosena pasikeitė. Ne visai suprantu kaip ir kodėl, bet supratau, kad Dievas yra visų žmonių Dievas. Tačiau tai dar nereiškia, kad visi žmonės vienodi, o taip pat kad ir visos žmonijos Dievas būtų vienodas. Šiandien Dievo sąvoka mano gyvenime yra labai asmeniška. Dievas yra meilė, gyvybė ir gerumas.

JAUNIMAS POLITINIAME AKLIGATVYJE

JONAS ŠOLIŪNAS

Kadangi kiekvienas civilizutas žmogus yra socialinis gyvūnas, todėl jis taip pat turi domėtis ir politiniu gyvenimu. Pasiteisinimas, jog politika yra "nešvarus ir sukta verslas", negali būti priimtas kaip bet koks argumentas prieš aktyvią politinę veiklą. Negali būti pateisinta ir mūsų kai kurios visuomenės pasyvi laikysena politinės veiklos atžvilgiu, teigiant, jog, neturint savo valstybės, politikavimas šiandien tapo nerealiu ir negyvenimišku dalyku. Šį pasiteisinimą mes turime atmesti todėl, kad gyvename civilizuotoje bendruomenėje ir kiekvieno mūsų gyvenamojo krašto politinė santvarka mus įpareigoja to krašto politine veikla domėtis ir joje aktyviai dalyvauti.

Ir vis dėlto mums yra gerai žinoma, kad lietuviškosios išeivijos jaunoji karta politine veikla (tiek lietuviška, tiek gyvenamojo krašto) mažai domisi. Tai liudija ne tik mūsų lietuviškųjų politinių partijų, bet ir gyvenamojo krašto politinės veiklos statistikos. Lietuviškasis jaunimas yra nepaprastai apatiškas politikai.

Kur yra tos apatijos priežastys? Kodėl mūsų jaunimas nesidomi šita institucija, kuri yra pagrindas visam valstybiniam gyvastingumui ir pažangai?

Grįžtelėkime truputį atgalios. Prisiminkime politinio gyvenimo padėtį Lietuvoje, tremtyje ir išeivijoje.

Tiesa, laiko atžvilgiu tos kartos, kuri galėjo ir turėjo domėtis politine veikla dar nepriklausomoje Lietuvoje, dabar jau negalime jaunuomene vadinti. Tačiau mes ją galime jaunuomene vadinti politinio subrendimo prasme. Mat, Lietuvoje dėl buvusios politinės santvarkos jaunimas politika nesidomėjo. Taip pat ir jaunos valstybės nepriklausomo gyvenimo laikotarpis buvo per trumpas jaunimo politiniam sąmoningumui išvystyti ir subrandinti.

Lietuvoje jaunimas neturėjo politinės veiklos tradicijų, užtat ir tos veiklos pradžia buvo labai lėta ir sunki. Be to, turime prisiminti, kad nepriklausomos Lietuvos politinių partijų veikla buvo suvaržyta. Dėl to jaunimas, užuot domėjęsis politine veikla, pasuko kultūrine veiklos linkme. Išaugo domėjimasis kultūra, suklestėjo jaunimo apolitinės organizacijos.

Tremties dienos Vokietijoje dar daugiau apkarpė ragus jaunimo politinei veiklai. Netekome valstybinės valdymosi aparatūros, o gyvenamoji aplinka nieko naujo nepasiūlė. Tiesa, mūsų buvusieji politinio gyvenimo vadai nuolatos bandė atkurti politinių partijų veiklą, bet jaunimas atkurtųjų politinių partijų veiklai daug entuziazmo neparodė. Ir atrodo, kad tremtyje jaunimo nenoras domėtis egzistuojančių partijų tik esama teoretine veikla buvo visai logiškas ir pateisinamas.

Tačiau dabar turime save ir jaunimą paklausti, ar yra pateisinama dabartinė jaunimo apatija politinei veiklai? Ar jaunimas nenusikalsta abiems bendruomenėms — lietuviškajai ir gyvenamojo krašto — nesijungdamas aktyvion politinē veiklon?

Neverta spekuliuoti, kaip turėtų būti. Neverta taip pat ir bandyti atspėti, kas bus tolimoje ateityje. Geriau paminėkime tik keletą dalykų apie esamą padėtį ir svarbesnes apatiją iššaukiančias priežastis. Gal būt, tada kai kam paaiškės ir tolimesnė mūsų jaunimo politinės veiklos raida bei galimos kryptys.

Gal būt, kai kas galvoja, jog jaunimo politinio sąmoningumo auklėjimą darbą ir tuo pačiu paskatą įsijungimui į politines partijas turėtų atlikti jaunimo organizacijos. Gal būt, taip galėtų būti. Tačiau tai jau būtų spekuliacija. Mes žinome, kad esamos lietuvių jaunimo organizacijos savo veikloje politikavimą ir politinį ugdymą

palieka nuošaliai. Tai darome svarbiausia dėl to, kad daugumas jaunimo vadovų vis dar tebėra įsitikinę, jog politikavimas yra ne kas kita, kaip tautinis skaldymosi elementas, kuris įneštų organizacinę veiklon bereikalingo nesutarimo. To skatinami vadovai visą politinį ugdymą palieka "seniams".

Visai skirtinga priežastimi turime laikyti mūsų jaunimo nesijungimą gyvenamojo krašto politinė veiklon. Čia tos priežasties svarbiausias faktorius yra sociologinis. Daugumas išeičių įsikūrė didmiesčiuose. O gyvenamųjų kraštų didmiesčių politinę veiklą dažniausiai kontroliuoja liberalusis, arba net radikalusis, politinis elementas.

Daugumas jaunimo vis dar tebėra didelėje tėvų įtakoje. Ir jo galvosena politinių įsitikinimų atžvilgiu labai įtaigoja tėvų politinės pažiūros.

Mūsų vyresnioji karta yra konservatyvių pažiūrų. Užtat nenuostabu, kad, sakykime, JAV-bėse daugumas mūsų vyresniųjų yra linkę palaikyti respublikonų partiją. Kadangi ir daugumas jaunimo norėtų respublikonams priklausyti arba bent panašias pažiūras remti, didmiestinė dominuojanti politinė dauguma yra priešinga mūsų jaunimo pažiūroms.

Jaunimas, nenorėdamas įsijungti į demokratų partiją ir matydamas įsijungimą į respublikonų eiles kaip beprasmiškumą, vengia politinės veiklos.

Nėra abejonės, kad viena svarbiausių tos apatijos priežasčių yra savos valstybės politinės santvarkos nebuvimas. Dar daug mūsų tarpe yra jaunimo (atsiminkime, kad "jaunimas" politinės veiklos prasme gali būti laikomas tik tas, kuris jau yra subrendęs politinei veiklai – tai 25-40 metų amžiaus žmonės), kuriam politinė veikla reiškia kartu ir lietuvių visuomeninę veiklą. Tos abi visuomeninės veiklos sritys dar vis dažnai yra sutapatamos.

Dabar jau yra aišku, kad minėtojo jaunimo turimos arba atsivežtos lietuviškos politinės partijos nepatraukia. Didžiausioji priežastis yra nebuvimas konkretaus politinių partijų veiklos pagrindo. Daugumos

jaunimo nuomonė yra ta, jog lietuviškos politinės partijos veikla yra beprasmiška, ir įsijungimas į partinę veiklą būtų tik tuščias laiko eikvojimas.

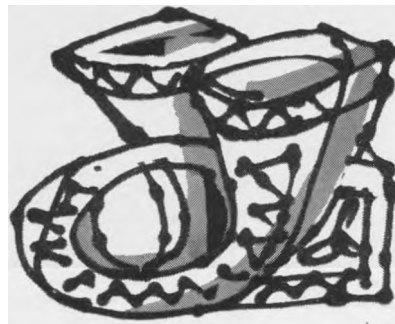
Antra svarbia priežastimi, kodėl jaunimas nesijungia politinė lietuvių veiklon, laikytina gana entuziastiškas jaunimo priklausymas įvairioms jaunimo nepolitinėms organizacijoms.

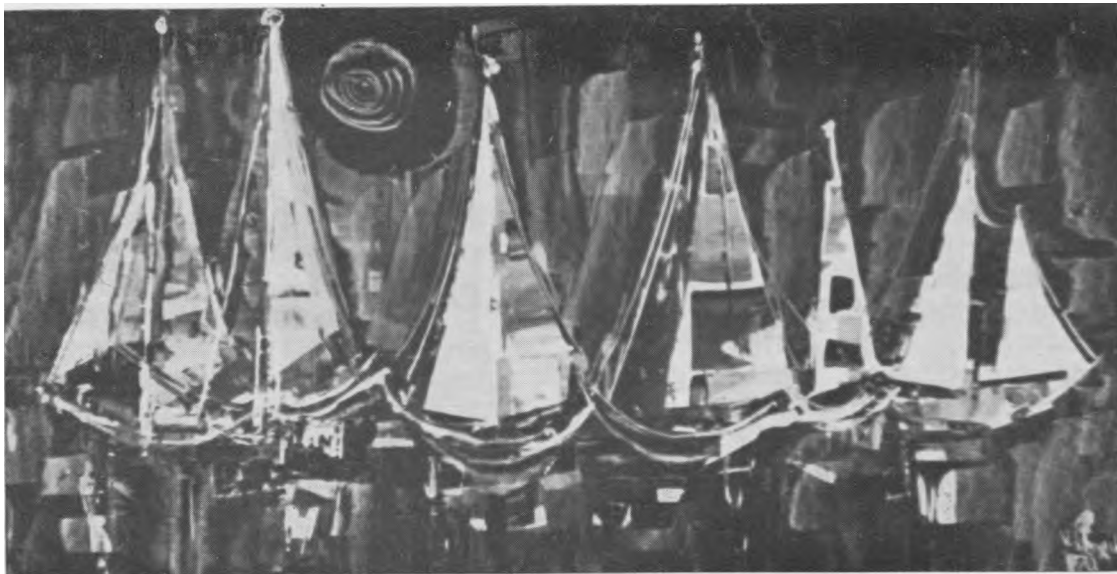
Išėivijoje turėjome ir dar tebeturime pakankamą skaičių organizacijų, kurios pajėgia vienokiu ar kitokiu būdu daugumą jaunimo užangažuoti organizacinei veiklai. Tuo būdu jaunimo visuomeninės veiklos troškulys dar vis yra pasotintas jaunimo organizacijų.

Trečia priežastimi galima laikyti jaunimo pasukimą užsigarantuoti sau saugų materialinį rytojų, kurį prarado jų tėvai. Tėvų nelaimė, prarandant visa, kas buvo sukurta Lietuvoje, psichologiškai labai smarkiai įtaigoja jaunimą visomis priemonėmis veržtis į materialinio saugumo rojų naujoje žemėje.

Jaunoji karta politinės veiklos tuštumą pakeitė domėjimusi savo profesiniu darbu bei kita kultūrine veikla. Užtat nenuostabu, kad šiandien turime visą eilę iškilių profesionalų darbo biržoje ir gausų skaičių inteligentų, įsijungusių į gyvenamojo krašto akademinę bendruomenę.

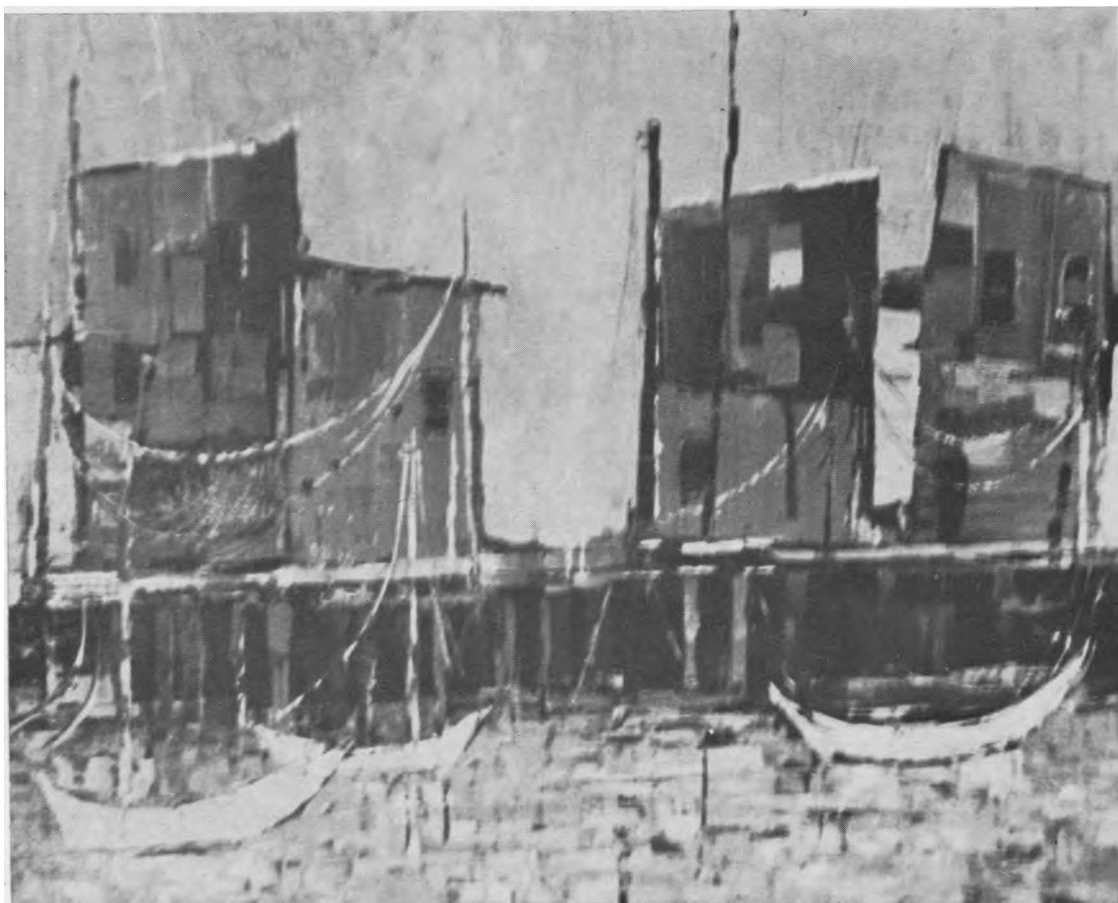
Nemanome, kad esamoji padėtis greit pasikeistų. Anksčiau nurodytosios priežastys, manome, dar vis smarkiai kurį laiką įtaigos mūsų jaunimą nesijungti jokion politinė veiklon, o visas savo kūrybines jėgas atiduoti konkretesnėms ir daugiau realioms visuomeninio gyvenimo apraiškoms.

Vytas Remeika

Priplauka (aliejus)

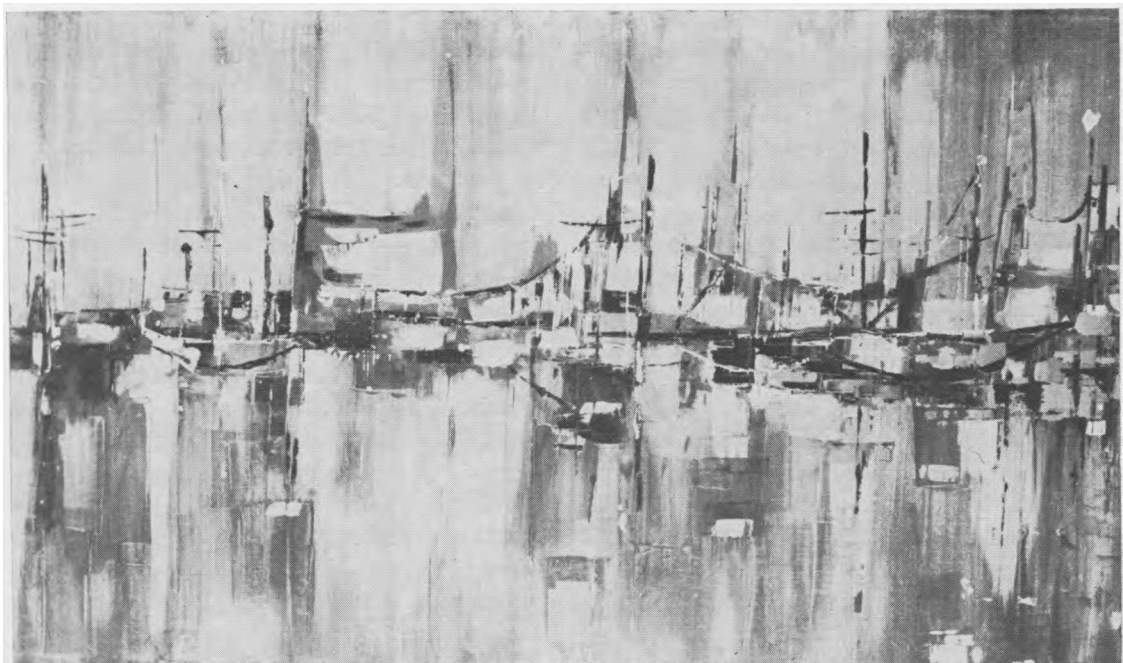
Vytas Remeika

Priemiesčio krantinė (aliejus)

Vytas Remeika

Šiaurės įlanka pavasarėjant (aliejus)

Vytas Remeika

Tiltai ir laivai (aliejus)

MODERNUS JAUNUOLIS

VANDA FRANKIENĖ - VAITKEVIČIENĖ

Tomo kambarys antrame aukšte. Apsikrovęs knygomis, jis sėdi ir ruošiasi egzaminui. Matematika – jo mėgiamoji mokslo sritis, tačiau šį kartą nesiseka: tiek daug sunkiai išsprendžiamų problemų, o kai kurios visiškai nesuprantamos. "Puiku, kad Rimas neatsisakė užėiti. Jis man padės", pagalvojo patenkintas.

Skambutis. Tomas skuba žemyn laiptais ir jau girdi tėvo balsą:

– Tomo nėra namuose. Kada grįš, nežinau, – ir išgirdo uždromų durų garsą.

Suvirpa pasipiktinęs jaunuolis ir įtūžęs sušunka:

– Tėve, kodėl neįleidai mano draugo? Žinotai, kad esu savo kambary.

– Jokie hipiai nesilankys mano namuose. Išsirink padoriai atrodantį draugą, o ne apžėlusį akmens amžiaus žmogų, apšepusį amerikietį.

– Tėve, tau tik žmogaus išorė svarbi, o ne pats žmogus. Nuvarei nuo durų daktarauti besiruošiantį Rimą Stankų – nuoširdų mano draugą. Buvome susitarę, kad užeis ir padės man išsiaiškinti kai kuriuos klausimus prieš sunkų matematikos egzaminą. Būčiau supažindinęs. Jis rimtas ir plūkus žmogus.

– Nutilk neaiškinęs. Nėra rimtas, nes panašus į boma.

– O, tėve, padarei man gėdą. Jis žinojo, kad esu namuose, nes prieš pusvalandį susiskambinom telefonu ir susitarėm. Labai nemalonu ir gėda man!

– Tau gėda!? Kaip išdrįsti taip sakyti. Mums su motina gėda, nes tu nepanašus į inteligentų sūnų, o į apžėlusią beždžionę: užsiauginai barzdą, ūsus ir iki pečių plaukus, padorių drabužių nebedėvi, – vis darbinėm kelnėm ir spalvotais marškiniais "pasipuošęs". Ką mes žinome, kur lankaisi vakarais. Dažnai vidurnaktį tesugrįžti.

– Užmiršti, tėve, kad esu suaugęs – dvidešimt vienerių metų jaunuolis. Pavargau nuo tavo nuolatinio barimo, kišimosi į

mano reikalus; elgiesi kaip su mažamečiu. Iki šiol gėdos tau nepadariau: matematikos fakultete pirmaju, stipendiją gavau, o vis nevertas, nes užsiauginau barzdą, kaip kiti mano draugai studentai.

– Nutilk nepriekaištavęs. Kol gyveni pas tėvus ir jų duoną valgai, privalai skaitytis su jais, – jau rėkė įpykęs Petras Daunaitis.

Juodu stovėjo vienas prieš kitą įraudę, įpykę, kaip du pasiruošę kautis gaidžiai.

– Nurimkit, gana bartis! Petrai, Tomo tiesa. Jis nevertas priekaištų ir barimo. Jis geras sūnus. Daug kas iš pažįstamų jo mums pavydi, – kalbėjo raminančiai jėjusi Tomo motina.

– Ir tu, Julija, prieš mane. Ar nematai, į ką jis panašus, ar nematai?

– Jis prisilaiko šių dienų mados, ir tai nėra jokia tragedija. Ar mudu nesekėm madų, jauni būdami? Ir dar kaip! – nusijuokė. – Eik, sūnau, į savo kambarį, o tu, Petrai, nurimk, ir bus viskas gerai, – Daunaitienė, paėmusi vyrą už rankos, nusivedė į virtuvę.

Tomas negalėjo nurimti. Graudu buvo ir nepaprastai pikta. Jis pabandė skaityti, – nesisekė. Užsisuko radiją, bet muzika veikė į nervus. Tik staiga įkyri ir gundanti mintis ėmė suktis jo galvoje: – išeik iš namų, išeik, – plaukė iš kažkur patarimas.

– Jau keli draugai išėjo iš tėvų namų, išeik ir tu! – Ne, negaliu dėl motinos. Ji mane supranta ir begaliniai man gera. Dar susirgs ar numirs, man išėjus. Visą gyvenimą to sau neatleisčiau. Geriau pabandysiu truputį pagyventi, kaip kiti šių dienų jaunuoliai. Bent turės tėvas pagrindą mane barti, priekaištauti, – nusišypsojo patenkintas, tarytum suradęs tikrąjį kelią, kaip įskaudinti tėvą. Nubėgo laiptais žemyn ir, paėmęs telefono ragelį, išsuko septynis skaitmenis.

– Alio, – atsiliepė balsas.

– Ar tu čia, Stenli?

— Taip, aš!

— Čia kalba Tomas Daunaitis. Sutinku šį kartą su tavo pasiūlymu ir tikrai noriu *už-eiti*. Tik pasakyk kada ir kur? Ar supranti?

— Puikiai suprantu ir džiaugiuosi. Visus metus teko tave kalbinti, kol susipratai. Jau buvau netekęs vilties, kad tapsi nariu paslaptingo pasaulio. Ateik šį vakarą septintą valandą. Štai adresas: 721 N. 3Q-ta gatvė. Tave pasitiks Babi ir atves kur reikia. Bye, drauguži, — ir nutilo balsas.

Tomas tyliai sugrįžo į savo kambarį, truputį lyg išsigandęs. Bet vėl aprimo. O virtuvėje vis tebesigirdėjo neramūs tėvų balsai. Atrodė, kad juodu ginčijasi ar barasi.

Daunaičių valgomajame laikrodis išskambino pusę septintos. Gražus ir ištaigingai įrengtas butas skendo tamsoje, o iš už užuolaidų gatvės žiburio melsva šviesa apšvietė ant sienos kabantį Kristaus paveikslą. Rudens vėjas judino nuogas medžių šakos, kurios, vėjo supamos, savo šešėliais, lyg rykštėmis, plakė šventąjį Viešpaties veidą. Tomo motina, tamsos šešėlių apsupta, stovėjo toje prieblandoje ir žvelgė į Kristaus veidą, visa siela maldaudama:

— Viešpatie, apsaugok mano sūnų nuo šių dienų baisių pavojų! Padėk, kad juodu su tėvu viens kitą suprastų.

Tomas užsivilkė apsiaustą ir išsiskubino į gatvę. Sužė žalias volkswagenas ir pasileido bėgti triukšmingomis Čikagos gatvėmis.

— Kažin ar gerai darau? Kur važiuoju? Juk žinau kur? Gal grįžti ar į kiną nuvažiuoti, o gal būtų geriausia pas Rimą užsukti?— dar kilo perspėjanti mintis. — Ne, nutariau, pasiryžau, tai ir nuvyksiu. Tegų tėvas pasidžiaugs, nes būsiu vertas priekaištų ir barimo, o, be to, esu modernus jaunuolis, ir man įdomu!... Va, jau ir 30-ta gatvė ir 721 namo numeris.

Tomas išlipo iš automobilio, o čia pat ir Babi pasitiko jį. Tačiau neįvedė Tomo į namą, kurio numerį davė Stenlis. Juodu ėjo dar tamsia šalutine gatve, pasuko į šoninę gatvelę, ir pagaliau Babi pasakė:

— Turiu užrišti tau akis, nes dar nepasi-

tikiu tavim. Kai apsilankysi kelis kartus, to nebereikės, — tai pasakęs, užrišo Tomui akis ir vedė tolyn.

Staiga Tomas pajuto, kad leidžiasi laiptais žemyn. Suskaičiavo dešimtį laiptų. Girgžtelėjo durys. Babi nutraukė Tomui nuo akių raištį. Jis apsidairė. Stovėjo dideliame rūsyje, rausvoj prieblandoje, nes elektros lempa buvo uždengta raudonu skuduru. Dūmuose skendėjo viskas. Jį pasitiko Stenlis. Nuoširdžiai paspaudęs ranką, tarė:

— Sveikinu ir džiaugiuosi, kad atėjai. Pagyvensi be rūpesčių puikiame, paslaptingame pasaulyje. Išižiūrėk — rasi čia daug pažįstamų: esamus ir buvusius draugus bei drauges.

Ir Tomas išžiūrėjęs nustebo: kelių nepažįstamų tarpe jis pamatė Saulių, Vidą, Joną ir Danguolę. O, Dieve geras, ir ji, jo svajonė — Danguolė, su kuria nedrįso rimčiau susidraugauti, nes nėra baigęs studijų, o tik svajoto ateity... Ji daktaro Eidimto dukra; ir visi kiti inteligentų vaikai. Visi jie sėdėjo ant grindų rausvoj šviesoje susikabinę rankomis ir rūkė. Kai kurie apsvaigę kažką vapaliojo, o visoj patalpoje sklido keistas kvapas ir sūkuriai dūmų. Tomą sukrėtė baimės šurpas. "Jie rūko marijuaną" — pagalvojo.

— Sėskis ir, va, pabandyk. Šiandie nieko nereikės mokėti. Mes pavaišinsime tave. Tai taręs, Stenlis padavė Tomui storą pypkę. Tomas patraukė kelis kartus, ir pasidarė jam keistai lengva, rūpesčiai dingo. Įvairių spalvų vaivorykštės sukosi prieš akis, neaiškios figūros tiesė į jį rankas ir kalbėjo Danguolės balsu, taip meiliai bučiavo jo veidą...

— Danguole, aš seniai tave myliu, — vapaliojo apsvaigęs ir laimingas.

Pabudo Tomas savo automobilyje netoli tėvų namų. Atsipeikėjęs nustebo ir klausė pats save: "Kaip aš čia atsiradau?" Ir lyg iš sapno išbudintam jam ėmė aiškėti kažkieno šešėlis, sėdėjęs prie jo automobilio vairo. Tebesvaigo skaudanti galva. Prisiminimai iš praeitos nakties, praleistos neaiškioje šviesoje, ėmė iškilti jo sąmonėje: apsvaigę draugai, Danguolė...

— O, Dieve, sušuko, — tai baisu! Turiu juos gelbėti, o ne pats liūti į pražūtį. Čia pat prieš jį prie automobilio lango subaltavo popierius. Žiūri — laiškas. Jis perskaitė:

— Kai norėsi ateiti, paskambink ir atsi-nešk pinigų. Išlaikyk paslaptį, nes kitaip žūsi.

Suplėšęs laišką, privažiavo prie namų. Buvo aštunta valanda ryto. Tėvas seniai jau buvo išvykęs į darbą. Motina pasitiko jį, bet nieko neklausinėjo, tik pasakė:

— Atrodai labai pavargęs. Pirmą kartą nenakvojai namuose. Apsiprausk ir ateik pusryčių. Mudu su tėvu pasiryžom nebesi-kišti į tavo reikalus. Pasitikim tavim, — ir patraukusi jo ūsus, meiliai nusišypsojo.

Keistai išraudęs ir susigėdęs, Tomas pa-sišalino į savo kambarį. Juk abu tėvai tenori jam gero, o jis įsimanė tėvui keršyti, ir dar kaip!... — Daugiau nebeisiu į tą praga-rą, — pagalvojo Tomas ir pralinksmėjęs nusimaudė. O kai nulipo žemyn, motinos neberado, bet sotūs ir šilti pusryčiai buvo ant stalo.

Pavalgęs išsiskubino į universitetą. Va-žiudamas visą laiką galvojo apie praeitos nakties įvykius ir sielojosi dėl mylimos mergaitės. Priekaištavo pats sau ir prisiek-dinėjo mintyse neragauti daugiau narkoti-ku, bet kokiū nors būdu išgelbėti visus ten matytus draugus, o ypač ją — Danguolę.

Prie Čikagos universiteto durų pasitiko Tomą Danguolė.

— Tomai, aš turiu prašymą. Po paskaitų susitikim. Aš labai prašau. Lauksiu čia prie durų.

Nutirpo iš džiaugsmo Tomo širdis. Juk jis myli ją — tą gražią blondinę mergaitę, todėl linksmi sušuko:

— Gerai, Danguole, neabejok — aš pri-sistatysiu.

Pirmą kartą Tomui nepavyko išlaikyti egzaminų, nes jo galva tebebuvo apsvaigu-si ir jam terūpėjo Danguolė.

— Važiukim, Tomai į parką. Ten pasi-kalbėsime, — paprašė ji Tomą, kai juodu susitiko.

— O kur tavo automobilis? Ar jį palik-sime čia aikštėje? — Paklausė jis, nes daug

kartų matė ją atvykstant raudonu buicku.

— Aš pardaviau jį prieš tris mėnesius. Išėjau iš namų. Tėvai atsisakė man padėti. Turiu pati save išlaikyti, užsimokėti už bu-tą. Nesu pratusi rūpintis visais tais reika-lais. Pinigai baigiasi, todėl mečiau studijas ir dirbu viename restorane. O svarbiausia— jaučiuosi baisiai vieniša ir nelaiminga. Bū-kime draugai, ir padėk man! — pravirkusi paslėpė veidą tarp rankų.

— Neverk, Danguole. Nesmerkiu tavęs, nes žinau, kad tėvai nesupranta mūsų. Jie atsilikę nuo šių dienų gyvenimo!... Padėsiu tau. Eime, parvešiu, o važiuodami pasikal-bėsime, pasitarsime...

Vos įlipusi į automobilį, Danguolė išsi-tiesė sėdynėje ir ėmė drebėti visu kūnu. Jos veidą išpylė prakaitas, — ji vaitodama šau-kėsi pagalbos.

— Kas tau, tu sergi? Tuoj pat nuvešiu į ligoninę, — kalbėjo išsigandęs Tomas.

— Ne, ne, prašau, ne į ligoninę. Nuvesk pas Stenlį. Nupirk heroino ir suleisk man, — kitaip mirsiu, — vos girdimai prašė.

— Nežinau, kur Stenlis gyvena. Buvau tamsoje nuvestas pas jį.

— Ma-no ranki-nuke ad-re-sas, — suva-paliojo vos girdimai ir nualpo.

— Lėkė žalias volkswagenas miesto gat-vėmis staugdamas, cypdamas. Laimei ne-pasitaikė policininko. Pralėkęs kelias rau-donas šviesas, įsuko šalutinėn gatvelėn ir sustojo ties mediniu apgriuvusiu garažu, o už jo matėsi senas trijų aukštų mūras.

Tomas įsiveržė pas Stenlį į rūšį.

— Duok greičiau heroino. Danguolė miršta.

— Duok pinigų, tai gausi.

— Še dešimt dolerių — tiek teturiu.

— Kvaily, heroinas pasiutusiai brangus: už dešimtinę vos kelis lašelius tegausi. Duok savo laikrodį.

Už šveicarišką laikrodį Tomas gavo he-roino prileistą švirkštą, ir kai Stenlis leido "vaistus" Danguolei į ranką. Tomas paste-bėjo keletą žymių nuo ankstyvesnių įleidi-mų.

— Viešpatie, ji jau narkotinė, — pasibai-sėjo ir pasiryžo ją gelbėti.

Danguolė atsigavo, ir pralinks mėjusi dėkojo Tomui, maldaudama niekam neišduoti jos baisios paslapties ir jos nepasmerkti.

— Danguole, aš nesmerkiu tavęs, aš nuoširdžiai noriu tau padėti. Tik sutik, tai tuoj pat tave nuvešiu į ligoninę. Ten pagydytave, ir vėl galėsi studijuoti, pralinks mėsi ir gyvensi. Aš susirasiu darbą ir tau padėsiu, o vėliau — matysime...

— Tu esi auksinis žmogus, Tomai, ačiū. Jau per vėlu man gydytis, — nebepajėgiu be narkotikų gyventi... Nieko nebesitikėk ir nereikalauk. Būk mano nuoširdus draugas ir padėk, o kai pašauksiu — ateik, — pasakė prie savo gyvenvietės namų durų, išlipdama iš automobilio, liūdnai pažvelgusi į Tomą.

— Jau man linksmiau dabar, nes tu mane supratai, Tomai, — šūktelėjo ir dingo už durų.

Grįžtant namo. Tomo sieloje buvo chaosas.

— Gal paskambinti Danguolės tėvams, o gal geriau policijai išduoti narkotikų seansų būstinę su Stenliu ir Babi, kurie pražudė ne tik Danguolę, bet ir visus kitus, kurie lankosi pas juos. Tačiau kas atsitiks tada su jais? Teismas, kalėjimas, negarbė. Kas daryti? Pagalvosiu, kaip visus išgelbėti neprazūdžius. Dar apsilankysiu pas juos, bet narkotikų niekad os neberagausiu, — pasižadėjo pats sau ir, kiek aprimęs, pasiekė namus.

Nuo minėtų įvykių praėjo dvi savaitės. Buvo sekmadienis. Dideliais gabalais krito pirmas sniegas, ir vakaro tamsoje lyg baltu kilimu apdengė gatves. Pakriko judėjimas. Automobilių virtinė stūmėsi pamažu tolyn miesto didžiąja Western gatve. Tomas, sėdėdamas automobilyje, jaudinosi ir nerimavo, nes Danguolė paskambino ir prašė kuo skubiausiai atvykti, o čia vos bejuda mašina, lyg užburtam rate užkeikta.

— Kas atsitiko, kas? Neįsileido jo į namus visą savaitę. Pas Stenlį neapsilankė, o prieš pusvalandį paskambino ir maldavo taip graudžiai:

— Tomai, atvažiuok, gelbėk! Padėk man, Tomai!...

Pagaliau pasiekė jos namus. Išsoko iš automobilio ir bėgte užbėgęs į antrąjį aukštą, paspaudė skambutį vieną, du ir tris kartus, tačiau niekas neatsiliepė. Pajudino durų rankeną, ir durys atsidarė. Įėjo! Šviesa degė. Pažvelgęs vidun, sustingo vietoje iš išgąščio: Danguolė gulėjo ant sofos baisiu, skausmo iškreiptu veidu, atviromis akimis — be gyvybės ženklo, o ant grindų mėtėsi pamestas tuščias buteliukas.

— Danguole, — sušuko Tomas. Pripuolęs palietė veidą, rankas ir atšoko, siaubo apimtas, gailiai šaukdamas: — Nusizūdė, negyva!... Danguole, ką padarei, ką padarei? — Pagaliau gailiai pravirkęs puolė prie telefono ir paskambino policijai.

Atskubėjo policija. Pirmosios pagalbos mašina atūžė, baisia kaukdama. Atvyko daktaras. Policija iškvietė tėvus, ėmė rinktis prie namo kaimynai.

Danguolė mirė, paėmusi per didelę pačių stipriausių narkotikų dozę. Dar spėjo telefonu iškviesti Tomą ir palikti jam ir tėvams po trumpą laiškėlį.

Dėkodama tėvams už viską, prašė neverkti ir neliūdėti jos ir neieškoti jos mirties kaltininkų, nes ji pati sau atėmė gyvybę. Tomui parašė:

— Tomai, norėjai gelbėti mane. Ačiū Tau, mano geriausias Drauge. Aš Tave pamilau, tačiau per vėlai... mirštu!... Maldauju, gelbėk visus kitus, dėl manęs tai padaryk, prašau!... Baisu mirti, tačiau dar baisiau gyventi, tapus narkotike. Atleisk ir negailėk.

Danguolė

Tomas turėjo perskaityti tą laišką policijoje ir išversti. Skaitydamas jis springo nuo ašarų, tačiau, valandžiukei save suvaldęs, jis davė Stenlio ir Babi adresą, išvardijo visus narkotikus vartojančius draugus ir drauges pavardėmis ir pasižadėjo pristatyti jų adresus. Kai policijos viršininkas jam dėkojo, Tomas pasakė:

— Tai ne mano nuopelnas. Tai jos — mirusios... Ji išėjo iš šio pasaulio, kad išgelbėtų žūstančius draugus ir drauges. Savo mirtimi ji jiems parodė, kokia baisi nelaimė tapti narkotiku! Nebeįmanoma kančia gyventi, todėl tenka pasirinkti siaubingą mirtį!

NAUJOSIOS LIETUVIŲ IMIGRACIJOS KELIU

JONAS VAIČIŪNAS

Nespręsimė klausimo, ar tikslu sakyti "naujosios imigracijos", nes ta naujoji nėra jau taip nauja. Jos pradžios tenka ieškoti 1944-ųjų metų rudenio, kada dešimtys tūkstančių lietuvių, išbėgusių iš savo krašto, išsibarstė Vokietijoje ir kituose Europos kampuose. Savo noru atsidūrusių svetur tuo metu vargu ar būta. Patekę į vokiečių darbo dalinius, kariuomenę ar lietuvių batalionus, traukėsi nuo raudonojo siaubo kartu su visa vokiečių kariuomene, tačiau tas jų traukimas irgi nebuvo savanoriškas. Okupantas naudojo ir dabar naudoja savo propagandą, esą, palikę tėvynę tuo metu buvę fašistai, jų pasitraukimas buvęs savanoriškas.

Jeigu valstybės tragedijos nebūtų buvę, žmonės ramiai būtų gyvenę savo vietose, o Maskva būtų galėjusi stebėti gražų ir to-

---

Užuojauntų užuojaautos tėvams, staiga netekus mylimos dukros, margino laikraščių puslapius. Įvairiausi spėliojimai ir apkalbos ėjo iš lūpų į lūpas. Tačiau tik vieni tėvai teįtavo tą begalinę ir neišmatuojamą sielvartą — skausmą. Juk jie būtų atidavę viską, ką tik turi — turtus, profesiją, kad tik ji gyventų ir kad būtų laiminga. Tačiau ji nesuprato jų, o jie jos, šių dienų audringame pasaulyje, kaip nesuprato Tomas savo tėvo, o tėvas jo.

lydžio gerėjantį laisvos ir nepriklausomos Lietuvos gyvenimą. Iš pabėgėlių tik vienas kitas grįžo okupanto replėsna. Vokietijoje, Austrijoje, Prancūzijoje išsiblaškę lietuviai verčiau būtų pasirinkę mirtį, bet ne grįžimą pas pavergėją, nes jie per daug gerai buvo matę savo akimis Maskvos kėslus ir priemones, kuriomis tie kėslai buvo siekiami.

Pasibaigus karui ir Vakarų sąjungininkam užėmus išbėgusių lietuvių (ir kitų tautybių tremtinių) laikino prieglobsčio vietas, didžioji dauguma susispietė stovyklosna, ir tik labai maža dalis tepasiliko vokiečių ūkyje. Ant rankų pirštų galima suskaičiuoti, kiek jų, neišlaikę sunkios tremtinio naštos, grįžo atgal, o iš tų grįžusių negirdėti jokių žinių, gal tik pora atsiliepia, bet tie panaudoti okupanto propagandai.

Nors pabėgėlių stovyklose ir skurdus buvo gyvenimas, nors trūko būtiniausių pragyventi sąlygų, o net ir maitinimo klausimas buvo sunkokai sprendžiamas, tačiau lietuviai užvirė stiprų kultūrinį gyvenimą. Atsirado mokyklos, knygų leidyklos, laikraščiai, chorai, tautinių šokių grupės. Išsivystė tautiniai reprezentaciniai ansambliai, sporto klubai: tai beveik viskas, kas buvo įmanoma tokiais sunkiais laikais, gyvenant laikinu gyvenimu, esant pakabintiems tarp dangaus ir žemės. Atsteigtos didesnės ir mažesnės, nepriklausomoje Lietuvoje veiku-

sios, organizacijos, studentija pasklido po aukštąsias mokyklas, veržte verždamosi į šviesą, kad tik kuo mažiau susitrukdytų lietuvių siekis stiprėti dvasia ir kultūra, kad tik nebūtų atsilikta nuo kitų tautų, nors ir laisvai besitvarkančių.

Atsivežtinis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas ir besiorganizuojanti Tremtinių Bendruomenė buvo politinių ir tautinių, kultūrinių reikalų derintojai. Lietuviai buvo vieningi. Neseniai praradę savo kraštą, dar kvėpavo jo oru ir mintimi į jį grįžti.

Jeigu kas mėgintų tarti anais tremties metais nebuvus vienybės, gerokai klystų. Jeigu kas "kariavo" su komitetais dėl geresnio kampo barake ar kelių gramų papildomo sviesto, tai jokių būdu nereiškę pažeistos vienybės. Menkučius piktumėlius ir asmeniškus prasiveržimėlius, išklersių nervų nesuvaldant, taip ir palikime atskirų žmonių užgaidoms. Bendruose tautiniuose reikaluose vieningumas buvo stiprus. Okupantas prisispyręs siuntinėjo savo visokių tautybių agentus į stovyklas, ragindamas grįžti savuosna kraštuosna, kur geras gyvenimas ir laisvė klestinti. Į vienas stovyklas tokie pasiuntiniai buvo išleidžiami, į kitas ne. Lietuvių komitetai vykdė visų lietuvių bendrą valią: protestuoti prieš tokius šauklus. Vienur kitur pasitaikius, kad žmonės prievarta buvo mėginami gražinti, kaip tada vadino, į kilmės kraštus, kildavo panika: verčiau pasirinkta mirtis, bet negrįžimas okupuoton tėvynėn.

Tai akivaizdžiai parodo, kad asmeniškai sumetimai nenugalėjo bendrų visuomeninių reikalų.

Tik lietuvišką kultūrinį darbą smarkiai pakirto pinigų reforma. Judėjimas tarp stovyklų pasidarė labai sunkiai įmanomas, ypač meninėms grupėms. Bet ir tada plėštasi, dirbta ir kurta, naudota visos galimos priemonės nesušlubuoti.

Atsiradus progoms emigruoti į užjūrius, Europoje lietuviškasis veikimas pradėjo silpnėti. Tačiau jis atsigavo ir pradėjo žydėti žydėti užjūriuose. Vėl atsikūrė organizacijos, meniniai sambūriai, vėl leidžiamos knygos, vėl salės sunkiai sugrūdo žmones.

pasiilgusius lietuviškų renginių. Vėl organizuota lietuviškos mokyklos, dažniausiai prie lietuvių parapijų, bet neretai ir šeštadieninės, kai kur visai nepriklausomos, kai kur po Lietuvių Bendruomenės, atsiradusios iš Lietuvių Tremtinių Bendruomenės, sparnu. Vietinius lietuviškuosius laikraščius smarkiai pagyvino ir įnešė daug naujo vėjo naujieji ateiviai. Atsirado ir kitų žurnalų, savo pavadinimus atsivežusių iš nepriklausomos Lietuvos ir tremties arba tik naujajame pasaulyje gimusių.

Taigi, pirmasis laikotarpis už Europos ribų stipriai atmiešė ir pastiprino senosios kartos lietuvių kultūrinį ir, sakyčiau, politinį darbą. Ir tai visai natūralu, nes visur ir visuomet nauja žmonių banga daug ką naują atsineša.

Tik visa bėda, kad naujieji ateiviai ne labai tesuprato senosios ateivijos darbus, o senieji ne visuomet įsijausdavo į nepriklausomos Lietuvos auklėtinių galvosena. Iš tikrųjų, gal naujieji sunkiai sugebėjo pataikyti į senųjų širdis, gal tuo nelabai ir tesirūpino. Dėl tos priežasties dalis vadinamųjų "dypukų" pateko į senąsias organizacijas, bet tikrai ne per daug, o į naujas, atsivežtines ar čia sukurtas, senieji visai nebuvo linkę stoti.

Nekaltinant nei vieno, nei kito, tenka pripažinti naujųjų ateivių — juos vis dar neiškenčiu nepavadinęs tremtiniais — tuolaikinį tautinį susipratimą. Knygos išperkamos, laikraščių tiražai padidėję, Vasario 16 minėjimai skaičiuodavo keturis tūkstančius.

Minimas laikotarpis parodė vieną pagrindinį nusistatymą: dar mažai kas buvo pripratęs prie Lietuvon negrįžimo minties. Jeigu Lietuva bus laisva ir nepriklausoma, grįšim, kurgi ne! Juk prievarta iš jos pasitraukta.

Apie kokius ryšius su okupanto siūstais atstovais nebuvo jokios kalbos. Pirmiausia, tokių dar nebuvo nė dūko girdėti, nes jie, greičiausiai, tiesioginiu būdu nebuvo siunčiami, — antra: niekas jų nebūtų priėmęs, ir nekviestieji sveteliai būtų turėję nešdintis, iš kur atvykę. Apie keliones į okupuotą Lietuvą taip pat ar kas svarstė? Kad tuo

metu būtų buvęs pravertas geležinės uždangos kraštelis, niekas nebūtų kišęs savo galvos. Važiuoti pas tautos žudikus? Ne, niekada.

Prieikime prie antrojo laikotarpio Amerikos gyvenime. Lietuviai pradėjo įsigyti automobilius, pirkti namus, pradėjo ieškoti ir didesnių nuosavybių. Atsirado verslininkų ir profesionalų. Savo kietu darbu fabrikuose ar su šluotomis rankose lietuviai šlavėsi centus, lipdėsi dolerius, taupė geresnei ateičiai. Nebūtų lietuvis, jei nebūtų veržlus už savo egzistenciją. Labai sveikintina, kad lietuvis Amerikoje, kitų tautų tarpe, pasirodė sugebąs prasisiekti, lygintis ar net pralenkti jau nuo anksčiau įsikūrusius kitų tautų ateivius.

Naujieji pabėgėliai nuo okupanto pradėjo daugiau rūpintis savais reikalais. Pradėjo mažėti lankytojų minios parengimuose, lietuviškos knygos tapo retesnės viešnios, nes juk nėra kada skaityti. Lietuvišką laikraštį pradėjo pakeisti šio krašto kalba spaudiniai, nepriklausomybės minėjimai perkelti į mažesnes sales, nes ne visuomet yra laiko, atliekamo nuo namų tvarkymo. Pagaliau reikia ir pagyventi. Pagyventi tuo gyvenimu, kokį mums siūlo gyvenamasis kraštas.

Jau atsirado balsų, gal dar ne visai drąsių, reiškiančių tėvynėn grįžimo sprendimą kitaip: ko mes ten grįšim, ten viskas sugriauta, o čia jau įsikūrėme ir gražiai gyvename...

Šis trečiasis tarpsnis, Amerikoje antrasis, įnešė dar naujų bruožų lietuviškam galvojimui.

Vienur ar kitur lietuvių patriotinėje spaudoje atsirado minčių: prisitaikyti prie krašto, eiti su gyvenimu, būti "moderniems". Kiekviena naujesnė mintis randa pritarėjų, ypač jei ta mintis netikėta ir labai lengvai pritaikoma gyvenime. Tas "prisitaikymas" ar tik nebus lengvesnė forma žodžio "nutautimas", siūlęs priimti naujus papročius, kitas naujos aplinkos siūlomas savybes. Tie abu žodžiai yra lyg du broliukai, tik vienas įvilktas į šilkinis marškinus, kitas į pakulinius. Pakuliniai marškinukai negražūs,

šiurkštūs: juos stengiamasi pakeisti švelnesniais. Tad tėvai ir antram broliukui pasiūdina šilkinus, švelnutėlius marškinaičius. Išvada lieka ta pati.

Pramokta krašto kalba ir, priimant prisitaikymo įtaigojimą, tuo pačiu primiršta savoji. Šeimose vietiniai laikraščiai ir kitokia spauda gana išdidžiai apkrito minkštasuoliūs, stalūs, lovas. Seniau įsigytos lietuviškos knygos ir vis dar prenumeruojami lietuviški laikraščiai neretai nukeliavo į "pogrindį", į rūsius, atiduodamos pirmenybę naujai raidei ir buvusiam svetimam žodžiui.

Naujųjų raidžių laikraščiai ne būtinau tapo žinių šaltiniu, ypač dar tada, kada iš jų ne per geriausiai buvo mokama skaityti. Pirmiausia, tie laikraščiai tapo "draugiškumo ir tolerantiškumo bei solidarizmo" gyvenamam kraštui parodymu. Jie tapo tam tikru pasirodymu prieš vietinius gyventojus — kaimynus: štai, mes neseniai čia atsiradome, bet jau perkame ir skaitome jūsiškę spaudą. Ir jau mokame skaityti...

Sumažėjo ne vieno lietuviško laikraščio tiražas, bet, be abejonės, padidėjo amerikietiškujų. Daugelis mokyklų nusiskundė, kad lietuviukai jose tirpsta, o kai kada ir visai ištirpsta. Bet tikrai papildėjo vietinių mokyklų suolai.

"Prisitaikyti" ir "eiti su gyvenimu" šūkių paskatinti, pajudėjo ir Lietuvos pavergėjai. Nuo čia prasideda lietuviškame gyvenime naujas reiškiny, taigi ir naujas laikotarpis.

Maskviškis okupantas su savo agentais pradėjo lįsti į lietuvių tarpą, mėgindamas skaldyti ir taip nelabai tvirtas, vietinio gyvenimo paveiktas, gretas. Pradėjo piršti "kultūrinius mainus", prisidengęs pačia gražiausia skraiste: būkime tikri broliai ir sesės už geležinės uždangos pasilikusiems. Ką gi, šūkis gražus, labai greitai pagaunantis, stipriai intriguojąs, pilnas sentimentu savam kraštui ir jame gyvenantiems. Tame gražiam šūkyje slepiasi pats didžiausias pavojus: užmigdyti lietuvių išėiviją, kad ji įsileistų į viešus santykius su Maskvos siųstais pakalikais, tuo pripažindama status guo — Lietuvos pavergimą. Kas patikės kitomis kalbomis kalbančiais, o ypač rusiš-

kai? Dėl to tokiais agentais lietuvių tarpan ir siunčiami lietuviškai kalbą.

Lietuvos Laisvinimo Veiksniai ne vieną kartą viešai įspėjo apie naujus pavergėjo metodus, apie naujas pinkles, tačiau ne visi suprato ir ne visi pakluso. Lietuviškosios bendruomenės tarpan okupanto smeigtas kylys neatšoko, nors ir negiliai įlindo. Atsirado gerų lietuvių, stojusių klaidingoje pusėje, griežtai sakančių prieš Laisvinimo Veiksnių nusistatytą kelią: neik su velniu riešutauti. Blogiausia, kad labai sunku skirti, ar šaukiąs už "bendradarbiavimą" yra tikras lietuvis, tik klaidingos propagandos auka, o gal jis pats yra vienas iš tų įtaigo-toje?

Kai kurios lietuvių grupės iš pačių naujųjų pabėgėlių tarpo pradėjo okupanto siųstiems "kultūrmainininkams" oficialius sutikimus ir pasirodymus lietuvių visuomenės tarps, lyg ir pradėdami tą vadinamąjį kultūrinį bendradarbiavimą.

Aišku, tokie atsiųstieji menininkai (dainininkai ir kt.) ir jų lietuviai globėjai ir propagautojai susidūrė ne tik su Laisvinimo Veiksnių prieštaravimu, bet ir su didžiąja lietuvių išėivijos nuomone, neigiamai priėmusias bendradarbiautojų užmačias. Paaiškėjo, kad tik dalis palūžo, sakyčiau, pasidavė klaidingai propagandai, bet ir iš tų didelė dalis be jokios blogos valios, tik minties teisingumu, nesąmoningai kartoja, kad nei Vlikas, nei Altas Lietuvos neišvaduos. Štai kokie žodžiai išnekėti pavergėjo parsidavusių tarnų mūsų išėivijos lietuviams, tikriems patriotams. Deja, okupanto pinklės nepavyko. Negriuvo nei Vlikas, nei Altas. Priešingai, jų vardas sustiprėjo, kada paaiškėjo, kad tik maža dalis atskilo nuo kamieno.

Jaunimas gauda naujoves, jaunimas visuomet bus pirmas priimti šūkį "eiti su gyvenimu ir prisitaikyti", jaunimas daugiau mažiau paveiktas netikėtų šūkių apie bendradarbiavimą. Tačiau, kaip paaiškėjo, irgi tik mažumėlė nesuprato jiems statomų spąstų.

Žinoma, būtų melas, jei tartume, kad tie įtaigojimai praėjo be pėdsako. Išdava: kai

kurie jaunuoliai krepšininkai suruošė išvyką pavergton Lietuvon. Juos rėmė tik keli asmenys, nes Veiksniai, organizacijų ir sporto vadovybės nepritarė. Ir kas jiems iš to išėjo, pastebėjo patys. Nuvažiavo tai nuvažiavo prieš valią, bet ar grįžę suprato savo klaidą, kada įsitikino, tapę partijos išnaudojimo auka? Tarpkontinentinės sporto rungtynės, ir tik pačiose mažiausiose salėse, kad broliai lietuviai nematytu, o reklamos jokios...

Visa tai neparlaužė kovojančios už laisvę tautos dalies. Ji kaip kovojo, taip kovos. Šiuo laikotarpiu susipynė ir tikinčiųjų bažnytiniai reikalai. Kada Vatikanas įvedė liturgiją atskirų tautybių kalbomis, nušvito ir lietuvių akys. Tačiau ne ilgai. Vietoj kelti lietuvių kalbą lietuvių statytose ir išlaikytose šventovėse, keli lietuviai klebonai, arkivyskupijai neoficialiai pritariant, pradėjo piršti krašto kalbą. Lietuviškų pamaldų pradėjo mažėti arba tokios pamaldos nukeltos mažai lietuviams tinkamu laiku. Yra ir uždarytų lietuviškų šventovių, atsirado ir tokių, kur lietuviškos pamaldos visai panaikintos, lietuviui klebonui teisinantis nesuspėjimu, nes jam, klebonui, atimtas vikaras...

Remiausi Vatikano nutarimais, tėvai ir jų komitetai prašė klebonus Šv. Komunijos ir kitų pamaldų vaikams lietuvių kalba. Nors klebonai ir lietuviai, tokiais save vadina, bet tėvų prašymas nebuvo išklaustytas. Klebonai atėmė vaikams prigimtą teisę mels-tis savo gimtąja kalba, sulaužė Kristaus ir Bažnyčios mokslą. Spauda tuos klebonus pavadino "nutautėjusiais". Didelė kova užvirė tarp lietuvių kunigų Šv. Kazimiero kapinių patikėtinių, prieš lietuviškąją visuomenę, reikalaujančią savo teisių, papročių vykdymo, lietuviško laidojimo būdo tose kapinėse. Byla pasiekė ir arkivyskupiją, tačiau bažnytinės vadovybės asmenys labai mažai nuolaidų padarė lietuviams savose kapinėse. Kova tebevyksta ir šiandien: ji rodo ne pasidavimo žymių, bet didesnio įtempimo iš abiejų pusių, nes lietuviai nežada nuo savo teisių atsisakyti.

Šio laikotarpio dar vienas labai svarbus

pasireiškimas — didesnio judėjimo sudarymas tarp Amerikos lietuvių ir pavergtos Lietuvos, taip pat iš pavergtos Lietuvos į Ameriką ir atgal. Maskva virstelėjo uždangą propagandiniams sumetimais, ir ne vienas Amerikos lietuvis, gavęs leidimą nuvykti į gimtąjį kraštą, buvo pastatytas prie garsiakalbio, ne vienas buvo išprovokuotas (gal vienas kitas ir savo laisva valia) leidžiamame kultūrmainininkų laikraštyje, išgirdomas dabartinę Lietuvą ir apšmeiždamas Ameriką ir nepriklausomą Lietuvos laikotarpį. O atvykstant ar atsiųstieji iš pavergtos tėvynės giria santvarką, dažnai varo propagandą, Kremlui palankią, ir tik retas drįsta iškošti tiesos žodį, bet ir tai bijodamas.

Tokiu būdu vėl pasirodo tas pats nelemtas skaldymas. Vieni sugeba skirti tiesą nuo melo, kiti ne. Pastarieji pradeda tikėti, kad Lietuva šiandien visai kitokia, kad ji visai laisva, kad visko besama joje, prekių pilnos lentynos, žmonės gražiai gyvena. Prisiklausę mėgina tikinti ir kitus, savo draugus ar pažįstamus.

Grįžę iš pavergtos Lietuvos irgi nevienodai sako ir rašo. Net mūsų spaudoje atsiranda rašinių, nušviečiančių tenykštį gyvenimą tokiomis spalvomis, kad jos daugiau tarnauja Maskvai, bet ne Amerikoje gyvenančios lietuvių dalies informacijai, tokiai informacijai, kokia ji turėtų būti. Ir iš profesionalų ar inteligentų tarpo atsiranda padedančių okupanto planams.

Ką mums parodys ateinąs laikas? To nežinome, nors reiškiniai nėra džiuginą. Kai kurių didesnių mokyklų lituanistinių klasių mokiniai buvo anketos forma mokytojo paklausti kelių klausimų. Vienas iš jų: kaip šnekamasi namie. Viena pusė atsakė, kad lietuviškai, kita pusė, kad ne, nors esą ir taip, kad tėvai tarpe savęs šnekasi angliškai, vaikus dažnai užkalbindami lietuviškai, bet yra ir priešingai... Tokių tėvų amžius apie 38-40 metų, aišku, motinos kiek jaunesnės. Jie turi būti atvykę į šį kraštą, jau 18-20 metų būdami.

Tilsta bažnytiniai reikalai. Kaip anksčiau tėvai reikalavo pirmosios Šv. Komunijos lie-

tuviškai, tai dabar — kiti tėvai, kiti ir vaikai — beveik visi patenkinti esama tvarka, o apeigos vykdomos abiem kalbom. Tik vieno vaiko tėvai griežtai užprotestavo, ir jo pirmoji Komunija buvo atlikta atskirai, visai lietuviškai. Žinoma, tėvai; jeigu klebonas leistų Komuniją visai lietuviškai, greičiausiai su tuo sutiktų. Matyt, prisibijoma ir Bažnyčios, ir klebono. Ką čia prisiginčysi, ką čia peši? Yra kiek lietuviškai, ir gana...

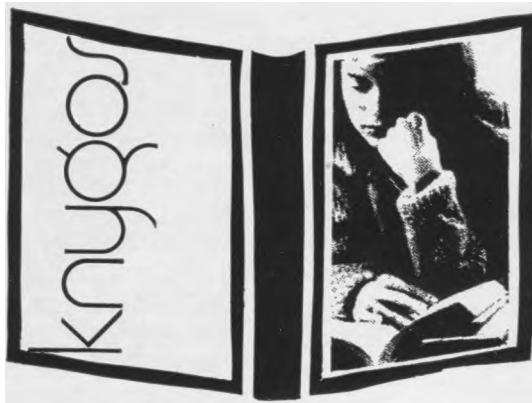
Šv. Kazimiero kapinių byla stiprėja. Aštriausiai gina lietuvių teises senosios kartos lietuviai ir čia gimę jų palikuonys. Naujieji ateiviai mažiau prisideda.

Judėjimas su pavergtu kraštu kiek mažėja. Mažiau atvykstančių ir atsiųstų, taip pat mažiau išsileidžiama ir iš Amerikos. Matyt, nelabai tepasitikima, nes yra grįžusių ir tikrą teisybę išrėžusių, kaip ant delno. Tokių pasakymai ar parašymai stipriai veikia visuomenę, ir bandą šnekėti ar rašyti taip, kad Lietuva lyg būtų laisva ir nepriklausoma, nustumiami šalin, ir jais pradeda mažiau tikėti.

Bolševikų kankinto Simo Kudirkos demonstracijose didmiestyje, tuoj po gražinimo sovietams, Čikagoje dalyvavo apie 7.000 žmonių, o jo metines minint — 300.

Būtina paminėti dar naują okupanto įtaigojimą: ruošti mokyklinio amžiaus vaikų ekskursiją į okupuotą Lietuvą. Atsirado asmuo, sutikęs tokią išvyką organizuoti. Jaunuoliai būsią trejetą savaitę kartu su vietos jaunimu stovyklose, — jiems, be abejonės, bus parodoma gražiausios pavergtos Lietuvos vietovės, jiems nieko netruks.

Lietuvių patriotinė spauda, kai kurie dvasiškai, Amerikos Lietuvių Taryba ir didelė dauguma išeivijos tarė žodį prieš tokią išvyką. Iš vienos pusės žvelgiant, mūsų jaunimas ten susidurs su priešreliginiais įtaigojimais, o iš kitos, jiems bus atsargiai pumpuojama bolševikinė propaganda. Pastebėta lietuvių spaudos puslapiuose ir ta mintis, kad kažin ar grįžę iš komunistinių propagandinių stovyklų panorės važiuoti į "Dainavos", "Rako" ar kitas stovyklas čia, nes ten "gerbūvio" bus suvilioti.

“VYSKUPO KATINAS”? O GAL “KARALIAUS GAIDYS”?

NIJOLĖ JANKUTĖ

Česlovą Grincevičių pažįstame kaip romantišką, neįtikėtinų istorijų ir švelnių prisiminimų pasakotoją suaugusiems, todėl labai realus katinas ant jo naujausios knygutės viršelio nustebina. Č. Grincevičius rašo vaikams? Kaip malonu! "Vyskupo katinas" tupi baltas, rimtas ir glostytinas.

Kadangi knygas pradėtu skaityti nuo turinio, "Katino" turinys truputį nuvilia. Tik trys pasakėlės? Tik trys... O tie dailūs vir-

šeliai ir spalvoti paveikslėliai, rodos, žadėtų daug daugiau.

Iš tos trijulės viena yra pasaka apie du smarkuolius konkurentus: vyskupo katiną Murkulį ir karaliaus gaidį Kudukį, besipešančius Vilniuje, Žigimanto Augusto laikais. Katino vardu pavadindamas ne tik pasaką, bet ir visą knygelę, autorius, man rodos, nuskriaudė vargšą gaidį, kuris, nors pateiškas, tačiau vis tiek to nuotyčio herojus. Beskaitant, taip ir norisi "perkrikštyt" knygą į "Karaliaus gaidį".

Kiti du yra apsakymėliai iš vaikų gyvenimo. "Velykų dovanėlė" bus maloni skaityti ir lengva suprasti mažiesiems mokinukams. Ypač ji gerai nuskambės mamos skaitoma vienturtėliui, kuris netikėtai sulaukė naujo broliuko ar sesutės.

"Bažnyčios persekiotojas", deja, patrauklesnis tėvams, negu vaikams. Nei mūsų vaikystės davatkėlės, parengusios mus "sakramentų" ir sėmusios savo primityvią išmintį iš "Aukso altoriaus", nei tas humoras, plaukiąs iš uolaus nuodėmių rūšiavimo, dabarties mažiesiems nebus suprantami. "Bažnyčios persekiotojas", atrodo, geriau tiktų šviesių autoriaus atminimų "Gerosios vasaros" puslapiuose.

"Vyskupo katinas" patraukliai apipavidalinta knygutė — didelis formatas, kieti viršeliai, linksmos trijų spalvų N. Palubins-

---

Ar tas Maskvos primestas planas pavyks ar ne, dar nežinome. Aiškėja tik tai, kad daug tėvų, supratę kur vedama, nors ir buvo savo atžalyną užrašę, atsisakė. Kiti gal dar nesuprato okupanto užmačių.

Lietuvių išlikimas šiame krašte priklausys nuo tautinio susipratimo, savo kalbos ir papročių išlaikymo. Vedančių organizacijos, ypač bendrines, didžiulė pareiga mokėti įtaigoti ir vesti tautą tiksliu keliu.

Ši mano maža studijėlė rašyta tam, kad jaunimas galėtų pasiskaityti ir įsitikinti, kaip vyresnieji laikėsi prieš dvidešimt penkerius metus ir kaip laikosi dabar, o "senimą" kartu ir klustelėti: ar pakankamai gerai atlikome ir atliekame savo pirminę pareigą tautai; tautai, niokojamai, išnaudojamai ir naikinamai sunaikintoje Lietuvos valstybėje.

kienės iliustracijos. Tik klaida iliustratorės varde įneša bereikalingą disonansą. Tačiau aplankas vaikiškai knygai kažin ar reikalingas. Mažose rankose jis greit supliš, palikdamas knygutę pliką ir pilką, nes viršelis neturi jokio paveikslėlio.

Vaikiškų knygų mums niekada nebus per daug, todėl norisi autoriaus prašyti, kad nebūtų toks šykštus ir parašytų dar bent triskart tris apsakymėlius, artimiausius susietus su šių dienų vaiko gyvenimu.

Č. Grincevičius. "Vyskupo Katinas". Išleido JAV LB Švietimo Taryba 1972 m. Iliustracijos N. Palubinskienės. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Kaina nepažymėta.

SENOSIOS PASAKOS MODERNIAM VAIKUI

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Beskaitant neseniai išleistą "Tėvų pasakų" II-ją dalį, pasijunti lyg per metų eiles į nerūpestingą vaikystę sugrižęs, nes knygos puslapiuose galima sutikti geruosius anų dienų draugus iš pasakų pasaulio. Čia randama ir našlaitėlė Sigutė, ir dvylikos brolių, kurie juodvarniais lakiojo, kantri sesuo, ir užburto karalaitės - karaliūnai, užkeiktos šalys, o taip pat raganos-laumės, visų blogybių nešėjos, kurioms pasakose atsekimas teisingas atpildas už blogus darbus.

Pasakas vertinti yra sunku, nes jų raida ir turinys priklauso ne vienam kuriam autoriui, o ištisoms pasakorių kartoms. Kiekvienas pasakotojas negali išvengti nepalikęs ir savo asmeninio ženklo atpasakojamoje pasakoje, todėl ir A. Giedriaus pėdsakus nesunku knygelėje rasti.

Vienas iš teigiamiausių autoriaus nuopelnų šių liaudies pasakų perpasakojime yra kalbos išlyginimas ir suprastinimas. Sakiniai sklandus, vaikams bus lengvai suprantami. Pasitaiko ir sunkių žodžių, dažniausiai surištų su senojo kaimo žmonių

apyvoka ar jos reikmenimis, kurių dabartinis lietuviukas, ir dar su labai ribotu lietuvišku žodynu, nesupras, tačiau visiškai "nuubaginti" kalbą, pataikaujant skaitytojui, neverta. Yra tėvai, mokytojai ir kiti vyresnieji, kurie tokius žodžius gali lengvai paaiškinti.

Taip pat pagirtinas A. Giedriaus atliktas pasakų sušvelninimas. Pagrindinis kiekvienos pasakos uždavinys yra bloguosius nubauti, o geriesiems atlyginti, tačiau pernelg didelis žiaurumas, kas pasakose dažnai pasitaiko (visoki vaikų kepiniai, kraujo upės ir kankinimo įrankiai), sukelia jauno skaitytojo vaizduotėje greičiau pasišlykštėjimą, negu užuojautą kenčiantiems. Gerai, kad A. Giedrius tai suprato ir įvairias kaltųjų bausmes, o nekaltųjų kančias gerokai suprastino.

Pasakos, kaip autorius teigia savo žodyje, yra jo paties atrinktos iš įvairių rinkinių ir kitų šaltinių, tačiau jose buvo galima apsieiti be kitos tautybės žmonių pašiepimo. Anekdotų apie žydus, čigonus, "prūsus" ir kt. Lietuvoje buvo apstu ir liaudyje jie buvo populiarūs, tačiau Amerikoje, kur nusistatymo prieš tą ar kitą tautinę bei rasinę mažumą ir taip užtenka, nevertėtų jų dėti į skaitymų knygą, skirtą vaikams (pvz. "Poniški grybai", "Kaip jie dalinosi sūrį").

Tiek pat nenatūraliai skamba visose pasakose vartojamas doleris kaip piniginis vienetas. Ko autorius šiuo "sumodeminiu" pasiekti norėjo — neaišku. Doleris, kuris nėra jau toks senas pinigų pavadinimas, visai nesiderina su pasakų turiniu, kuriose veiksmas vyksta "seniai, labai seniai" ir kurios pasakotos ar sukurtos mūsų senolių, niekad negirdėjusių apie tokius pinigus.

"Tėvų pasakų" II-ją dalį JAV LB Švietimo Taryba rekomenduoja kaip skaitinį, tinkantį lituanistinių mokyklų mokiniams. Knygelė vykusiai papuošta Birutės Bulotaitės iliustracijomis ir tikrai tinka ne vien mokyklinio amžiaus lietuviukams, bet taip pat jų tėveliams bei seneliams, kad "pasek man pasaką" prašymui nuskambėjus, nereiktų jiems atmintyje tuščiai graibytis.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S. J.
Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

APIE DALEYTĖS GI VARTOJIMĄ

Kai kurie mūsų spaudos darbuotojai labai įpratę vartoti žodelį *gi*: jį vartoja kur reikia ir kur nereikia. *Gi* nėra jungtukas, bet dalelytė, tačiau daugelis šį žodelį netiksliai vartoja priešinamojo jungtuko o vietoje. Štai keli tokio netikslaus vartojimo pavyzdžiai: Šiais metais žiema buvo tokia švelni, *gi* (= o) pavasarį dažnai ir sniego iškrisdavo. Iki šiol kalbėjau bendromis sąvokomis, *gi* (= o) dabar jau norėčiau konkrečiau į šį klausimą pažvelgti. Jis vakar visą dieną sportavo, *gi* (= o) šiandien nė iš lovos nesikelia. Visuose šiuose priešpriešiniuose sakiniuose žodis *gi* negali eiti jungtuku, čia reikia vartoti jungtuką o.

Netaisyklingus dalelytės *gi* vartojimo atvejus ne kartą yra taisęs ir J. Jablonskis (Rinktiniai raštai, t. II, psl. 223, 225, 358, 372 ir kt.). Ši dalelytė lietuvių kalboje gana dažnai vartojama. Galima skirti dvi būdingesnes jos reikšmes: 1) pabrėžiamąją arba stiprinamąją ir 2) emocinę pabrėžiamąją, panašią į dalelytės *juk* reikšmę.

1. Dažniausiai dalelytė *gi* vartojama pabrėžti klausiamiesiems įvardžiams bei prieveiksmiams, pvz.: Kas gi čia atsitiko? Ko gi tu taip nuliūdęs? Kieno gi čia nuopelnas? Kada gi ateis gražesnės dienos? Kodėl gi tu taip pasielgei?

Rečiau dalelytė *gi* vartojama pabrėžiant kitus žodžius, nors ją galima vartoti su įvairiomis kalbos dalimis, pvz.: Ak, kur dingot giedros jūs gi pavasario dienos (K. Donelaitis). Bet ir nuostabus gi to gyvenimo grožis! Nebūk gi jau taip susiraukęs. Gražiai gi nuaugusi mergina. Galgi nežinai, kas čia atsitiko?

Šios dalelytės griebiamės tada, kai norime ką nors labiau išryškinti, pabrėžti, atkreipti į tai kitų dėmesį. Dažniausiai šia dalelyte pabrėžtas žodis turi ir sakinio kirtį, sakinyje jis yra ryškiausias.

2. Kitas dalelytės *gi* reikšmės atspalvis yra artimas dalelytės *juk* reikšmei, pvz.: Aš jo bijau; žinai gi, koks jis piktas. Neužmušk to vabalėlio, gyventi gi ir jis nori. Vėlu gi jau į miestą; kol nueisi, visai sutems. Šiuose sakiniuose vietoj *gi* būtų galima vartoti ir *juk*. Dalelytė *gi*, kaip ir *juk*, rodo, kad tuo sakiniu, kuriame ji pavartota, lyg aiškina ma tai, kas anksčiau pasakyta arba kas bus sakoma.

Kartais dalelytė *gi* gali pradėti visai naują sakinį arba sakinio dalį, panašiai kaip ir kiti su ja sudėtiniai žodeliai *ogi*, *nugi*, *nagi* ir kt. Ir dalelytė *gi* sakinio pradžioje, ir žodeliai *ogi*, *nugi*, *nagi* yra labai artimi jungtukams ir jaustukams, bet vis dėlto jie nėra jungtukai. Taip pat čia visai nebūdin-

ga nė priešpriešos reikšmė, kaip paaiškės iš kelių pavyzdžių: Nagi ką tu čia dabar prasimanai? Gi ne už marių iškeliauji, tad kam tiek jaudiniesi? Gi gerai, kad pašalo, nebus purvo. Gi žiūriu – devyni vilkai vieną bitę bepiauną.

Pabrėžiamoji dalelytė *gi*, būdama nesavarankiškas nekirčiuotas žodelis, tariama drauge su pirmesnių kirčiuotu žodžiu. Tad kyla klausimas, kada ji dar laikytina atskiru žodeliu ir kada jau rašytina drauge su kitu žodžiu. Pažvelgę į mūsų raštiją, į mūsų literatūrą, neišskiriant nė kai kurių mūsų klasikų (Donelaičio, Žemaitės, Vienuolio ir kt.), pamatysime, kad šio žodelio rašyba labai nevienoda: vieni jį rašo su tuo pačiu žodžiu drauge, kiti atskirai. Kiek teko patirti, dabar Lietuvoje galvojama šio žodelio rašybą suprastinti ir suvienodinti, bet dar iki šiol galioja ši taisyklė: dalelytė *gi* drauge rašoma su nekaitomais viensiemeniais žodžiais, o atskirai su nekaitomais dviskiemeniais ir daugiaskiemeniais žodžiais ir su visų kalbos dalių kaitomais žodžiais. Duosime keletą pavyzdžių. Su nekaitomais viensiemeniais žodžiais: *ogi, nagi, kurgi, kaipgi*. Su nekaitomais dviskiemeniais žodžiais: *kada gi, kodėl gi, visur gi*. Su kaitomais žodžiais: *gas gi, ko gi, man gi, koks gi* ir kt.

IKIMOKYKLINIS AR PRIEŠMOKYKLINIS?

Dabar Lietuvoje yra priaugusi labai graži jaunųjų kalbininkų karta. Jie stengiasi švarinti lietuvių kalbą nuo visokių svetimų įtakų. Taip yra dabar, bet iš pradžių buvo šiek tiek kitaip. Po okupacijos žmonės buvo

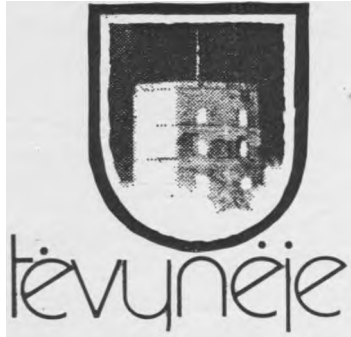
pilni baimės, tad ir kalbininkams nebuvo labai drąsu stoti į kovą su "naujųjų šeimininkų" kalbos įtaka. Iš to meto ir pasiliko mūsų kalboje vienas kitas rusiškas "išibrovėlis". Tai galima pasakyti ir apie tą "ikimokyklinį".

Rusai turi du skirtingų reikšmių būdvardžių priešdėlius *do-* ir *protivo-*, tad ir mūsų kalboje, vergiškai sekdami rusus, pasidarė atitikmenis *iki-* ir *prieš-*. Taip ir atsirado partiečių peršami vertiniai: *ikimokyklinis, ikikapitalistinis, ikiburžuazinis, ikimarksistinis, ikisocialistinis, ikišventinis, ikirevoliucinis*. Bet lietuvių kalboje būdvardžiai su priešdėliu *iki-* nėra būdingi. Jų neduoda iš gyvosios žmonių kalbos nė didysis lietuvių kalbos žodynas. Iki sovietinės okupacijos išsiversdavome be šitokių "ikinių" būdvardžių. Vartodavome tik *ikišiolinis* ir *ligišiolinis*, pasidarytus iš *iki* šiol ir *ligi* šiol. Lietuvoje dabar iš tų netaisyklingai sudarytų būdvardžių dar vėl daroma ir labai gremėzdiskų daiktavardžių: *ikimokyklinukas* (mokinys), *iki mokyklininkas* (mokytojas), *ikišaukimininkas* (prieš pašaukiant kariuomenėn).

Taip pat čia dar galima pridurti, kad Lietuvoje, nusižiūrėjus į sudurtinius rusų kalbos žodžius su *vse-*, priviso daugybė tokių kerėpliškų *iki* šiol nevartotų žodžių kaip *visaliaudinis, visapasaulinis, visasąjunginis*. Įdomu, ką jie prideda prie paprastų mūsų žodžių *liaudinis, pasaulinis, sąjunginis*?

O pamėgdžiojant rusų *obšč-*, jau prisidaryta ir tokių būdvardžių: *bendrasąjunginis, bendražmonijinis, bendraliaudinis*.

Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

II-JO PASAULINIO KARO ATGARSIAI

Nors II-sis pasaulinis karas baigėsi beveik prieš ketvirtį šimto metų, jo siaubingi palikuonys Lietuvos laukuose tebeneša pavojų gyventojams. Spauldoje dažnai užtinamos žinutės, kad toje ar kitoje Lietuvos vietovėje sprogo netikėtai atrasta surūdijusi bomba ar granata. Daugiausia nukenčia jaunuoliai, kurių smalsumas ir noras pažiūrėti "kas radinio viduje" atneša liūdnas pasekmes. Štai balandžio mėn. buvo sunkiai sužeistas Vilkaviškio profesinės technikos mokyklos mokinys, įmetęs krūmuose rastą vokišką miną į laužą. Tą pačią dieną kitas moksleivis Šilutės rajone buvo sužeistas, kai mėgino išardyti rastą miną. Po kiek laiko Vilkaviškio rajone, Lukiškių kaime, žuvo šeštos klasės mokinys; Šakių rajone kitas šeštokas buvo sunkiai sužeistas ir t. t. Ne tik vaikai ar paaugliai, bet ir suaugusieji dažnai mano, kad surūdiję ir daug metų žemėje išgulę sviediniai yra nebepavojingi ir nesprogs.

("Komj. Tiesa", 1972, Nr. 94)

JAUNA ŠAUDYMO ČEMPIONĖ

Š. m. gegužės pradžioje Madride įvyksiamame Europos šaudymo čempionate žemyno moterų čempione tapo septyniolikmetė vilnietė Virginija Marcinkevičiūtė. Apva-

lioje aikštelėje ji numušė 138 taikinius iš 150 ir savo debiutą apvainikavo aukso medaliu. Šis Marcinkevičiūtės rezultatas yra taip pat respublikos merginų ir moterų rekordas.

Tai jau antras Lietuvos šaulių Europos pirmenybėse laimėtas aukso medalis. Prieš dvejus metus Bukarešte žemyno čempionu tapo vilnietis Olegas Vasilecas.

("Sportas", 1972, Nr. 56)

MOKSLEIVIŲ KŪRYBOS KONKURSAS

Aštuntasis Lietuvos moksleivių kūrybos konkursas, suruoštas Švietimo ministerijos, įvyko šį pavasarį Alytuje. Konkurse moksleiviai dalyvavo ne tik su eilėraščiais ir įvairiais prozos rašiniais, bet buvo pateikta apysakų, pjesių bei grožinio vertimo bandymų. Vertinimo komisiją sudarė Lietuvos prozininkai, poetai, literatūros kritikai (vertinimo komisijos pirmininkas V. Bubnys). Pažymėtina, kad prieš konkursą Vilniuje įvyko pernykščio moksleivių konkurso laureato, šiemet lankančio Palangos vid. mokyklą, pjesės premjera Jaunimo teatre. Daugelis ankstesnių konkursų laureatų šiuo metu studijuoja filologiją aukštosiose mokyklose ir gyvai reiškiasi spauldoje.

("Lit. ir Menas", 1972, Nr. 15)

REQUIEM KAUNE

Gegužės pradžioje kauniečiai turėjo progos išgirsti L. Kerubinio *Requiem* d-moll, atliktą vyrų choro "Perkūnas". Kūrinio premjera buvo J. Gruodžio muzikos mokyklos salėje, o instrumentinę palydą vargonais grojo tos mokyklos dėstytoja E. Liutkevičiūtė. Chorui dirigavo meno vadovas B. Mačikėnas. Premjera susilaukė tokio didelio pasisekimo, kad *Requiem* buvo pakartotas Kauno muzikiniame teatre su simfoniniu orkestru, diriguojant teatro dirigentui S. Domarkui.

("Lit. ir Menas", 1972, Nr. 19)

POEZIJOS PAVASARIS

Š. m. gegužės 26 d. uždegta tradicinė Poezijos pavasario šventės aukuro ugnis Lakštingalų krantinėje, prie S. Nėries namelio, Kaune. Šventėje dalyvauja poetai, aktoriai, solistai, kompozitoriai, kurie koncertuos įvairiose Lietuvos vietose, o gegužės 29 d. įvyks baigiamasis Poezijos šventės vakaras Vilniaus universiteto kieme. Šventei paminėti išleistas tradicinis almanachas "Poezijos pavasaris", kuriame spausdinami 71 poeto eilėraščiai.

("Lit. ir Menas", 1972, Nr. 22)

LAIMĖJO LIETUVOS LENGVAATLEČIAI

Jau devynerius metus vykstančiose moksleivių lengvaatlečių varžybose dėl Pabaltijo taurės, šiemet laimėjo lietuviai. Varžybose dalyvavo Leningrado miesto, Lvovo srities, Baltarusijos, Latvijos ir Lietuvos lengvaatlečiai (15-16 ir 17-18 metų amžiaus grupėse). Iki praėjusių metų taurę pastoviai iškovodavo leningradiečiai, o pernai ji teko Baltarusijos lengvaatlečiams. Lietuviai pergalės nesitikėjo, tačiau iš 53 rungčių laimėjo 20 ir buvo apdovanoti Pabaltijo taure.

(Sportas", 1972, Nr. 58)

MILTAI IŠ ŽOLĖS

Jau dvylika metų Lietuvoje gaminami miltai iš žolės, skirti gyvulių šėrybai. Tyrimai įrodė, kad žolės miltuose išsaugoma

daugiausia virškinamųjų proteinų ir karotino. Tie žolės miltai dabar jau ruošiami beveik visuose Lietuvos rajonuose, tačiau pagrindinė gamyba vyksta dvylikoje Nemuno žemupio užliejamos zonos ūkių (Šilutės rajone).

("Tiesa", 1972, Nr. 115)

NYKSTA ŽVIRBLIAI

Mažėja Lietuvoje vienkiemių skaičius, kolūkių kiemuose nėra kūgių, kertami nereikalingi krūmokšniai, todėl pastebėtas spartus žvirblių nykimas. Siūloma žvirblius globoti, įrengiant jiems mažus pastatėlius, kuriuose galėtų prisiglausti per šalčius, o taip pat ir lesyklas, nes paukštėlis yra naudingas ir vertas rūpesčio.

("Mūsų gamta", 1972, Nr. 3)

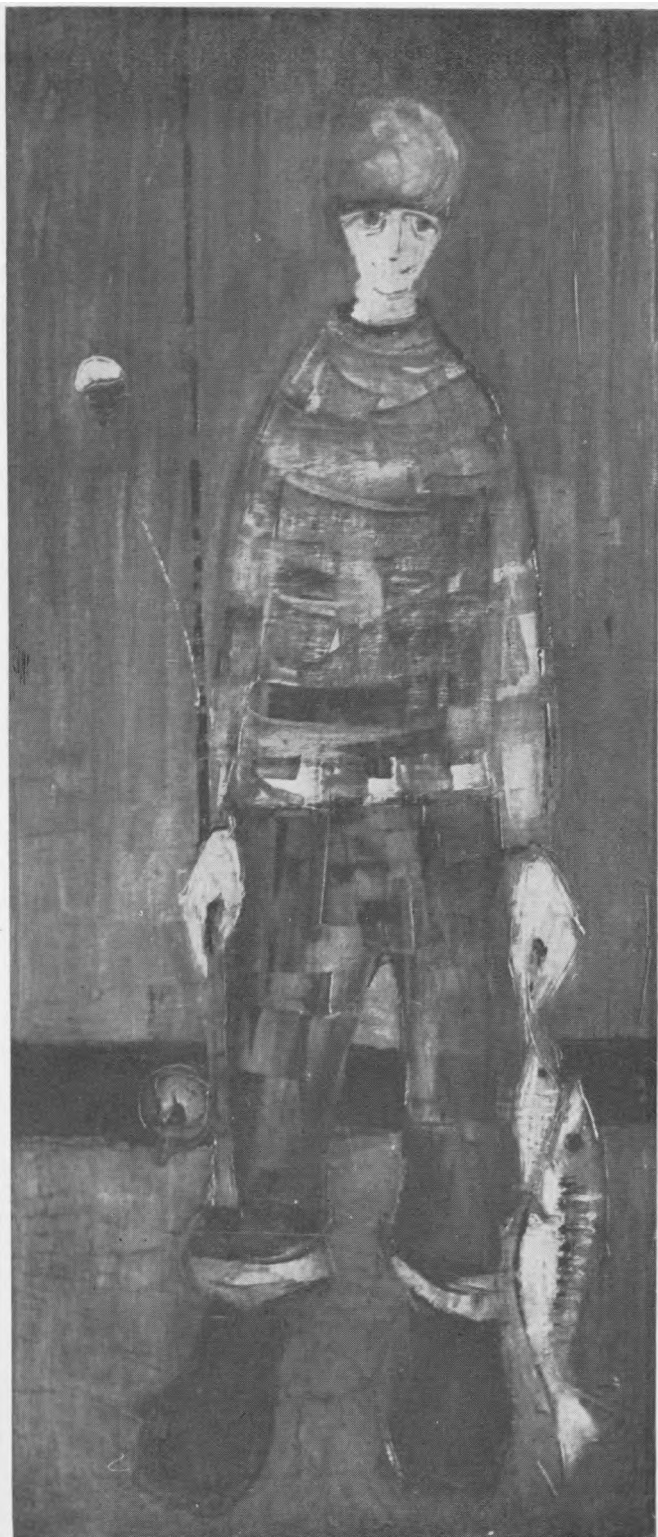
IV-SIS LIETUVOS FLOROS TOMAS

"Vaizdo" spaustuvė išleido "Lietuvos TSR floros" IV-įjį tomą, kuriame aprašytos 554 rūšys Lietuvoje natūraliai augančių arba auginamų žolinių ir medinių augalų. Šį "Lietuvos TSR floros" tomą parengė 24 autorių kolektyvas (vyriausia redaktorė — M. Natkevičaitė - Ivanauskienė). Leidinys gausiai iliustruotas. Šiame tome yra ir vertingų staigmenų: pirmą kartą pasaulinėje literatūroje aprašytos Lietuvoje augančios dvi augalų rūšys ir 22 formos. Apgailėstaujama, kad knygos išleista tik 3,000 egzempliorių, o ji rekomenduojama kiekvienam biologui, sodininkui, gamtininkui, biologijos mokytojui.

("Mūsų Gamta", 1972, Nr. 3)

KREPŠINIO ENCIKLOPEDIJA

Krepšinio auksiniam jubiliejui Lietuvoje paminėti "Minties" leidykla Vilniuje išleido knygą "Lietuvos krepšinis", kuri pateikia žinių apie Lietuvos krepšinį, krepšininkus, šios sporto šakos vystymąsi ir kt. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis ir šaržais (dailininkai V. Gudelis ir K. Gibavičius). Leidinio autoriai: Stasys Stonkus, Vytautas Kazakevičius, Vytautas Zeliukas, Algimantas Bertašius.

Vytas Remeika

**Meškeriojas
(aliejus)**

"Lietuvos krepšinis" yra pirmoji knyga, skirta vienos sporto šakos Lietuvoje istorijai. Tiražas — 12.000 egz.

("Gimtasis Kraštas", 1972, Nr. 19)

RUOŠIA M. ČIURLIONIO MONOGRAFIJĄ

Drezdeno leidykla "Verlag der Kunst" šiuo metu ruošiasi išleisti M. Čiurlionio monografiją. Leidinys numatomas didelio formato, 300 puslapių su 160 reprodukcijų (jų tarpe 40 spalvotų). Tekstas taip pat bus iliustruotas smulkesniais piešiniais. Monografijos autorius — Vilniaus Dailės instituto docentas, filosofijos mokslų kandidatas Gytis Vaitkūnas. Leidinys ruošiamas M. K. Čiurlionio šimtosioms gimimo metinėms paminėti (pasirodys vokiečių kalba).

("Literatūra ir Menas", 1972, Nr. 22)

VYRĄ AUKLĖTI BŪTINAI REIKIA

Vasaros metu visuomet įvyksta daugiau vestuvių, o kadangi vedybinis gyvenimas tikrąjį savo veidą parodo tik po medaus mėnesio, čia duosime keletą naudingų ištraukų jaunosioms, kad geriau mokėtų susitvarkyti naujame luome. (Būtų neblogai tuos nurodymus ir jauniešiams pasiskaityti.

kad žinotų, ko tikėtis iš vedybinio gyvenimo). Štai ką rašo "Šluota" (1972, Nr. 5) apie vyro auklėjimą:

Vyrą reikia auklėti kasdien, o pradėti maždaug trečią dieną po vestuvių. Galima pradėti klausimu: "Kodėl pamergė Milda tris kartus į tave pasižiūrėjo", o vėliau paaiškinti, kaip jis bus auklėjamas. Pavyzdžiui, kadangi vaikams iki 16 metų ir vyrams turėti pinigų yra žalinga, tai visa alga turi būti atiduota žmonai, o jam kasdien bus atskaičiuojama po dvidešimt kapeikų. Nereikia kreipti dėmesio į murmėjimus, visi auklėjamieji yra užsispyrę, kitaip — jų nereiktų auklėti. Negalima nė minutei pamiršti, kad vyrui reikia vadovauti. Didelis apsirikimas būtų jam kasdien nepriminti: "Neužmiršk šaliko". "Tu amžinai nukiši kažkur šliures". "Neužmiršk parvesti Dainiaus iš darželio"... Niekur taip neišauklėsi vyro, kaip svečiuose. Būtinai reikia, nutaikius laiką, pasakyti: "Kam jūs, miela šeiminiuke, tuos valgymus siūlot? Mano Kazelis vis tiek neatskiria košelienos nuo bifštekso Arba: "Mano Kazelis nė truputėlio nenusimano žmoniškoj muzikoj"... Visi vyrai turi prisiminti pasakymą "Turi žmoną — turi auklėtoją", ir auklėjimui nereikia priešintis.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Skelbiame straipsnio konkursą tema: *Kaip tikėjimas prarandamas ir at-
randamas*. Jeigu kas nori, gali rašyti tik apie kurią vieną šios temos dalį: apie tikėjimo praradimą arba atradimą. Priimtina ir beletristinė temos nagrinėjimo forma.

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių. Už geriausias rašinius skiriamos trys premijos: I — 100 dol. (mecenatai — Vincas ir Ona Kuliešiai), II — 75 dol. (mecenatė — Aldona Mažeikienė), III — 50 dol. (mecenatė — Stefanija Rudokienė). Straipsnis turi būti pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus autoriaus tikrąją pavardę, adresą bei telefoną atskirame vokelyje, atsiųstas redakcijai iki 1973 m. vasario mėn. 1 dienos. Konkurso vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose Lietuviams".

Premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1973 m. kovo mėn. 17 d. Jaunimo Centre.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Eglė Juodvalkytė. JEI TU PALIESI MANE . Eilėraščiai. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas Čikagoje 1972 m. Redagavo A. Dundulis. Mecenatas — ČALM 1971-1972 mokslo metų abiturientai. 44 psl., kaina nepažymėta.

TIK PRADŽIA. Kristijono Donelaičio aukštesniosios lituanistinės mokyklos moksleivių 1971-1972 mokslo metų metraštis. Viršelis — dail. Petro Aleksos. Piešiniai — aukštesniosios mokyklos mokinių. Nuotraukos — Vaclovo Noreikos. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Didelis formatas, 120 psl.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. K. Donelaičio Lituanistinės mokyklos mokinių laikraštėlis, 1972 m., nr. 5.

LIETUVIŲ JAUNIMAS. No. 6-7, 1972 m. Pasaulio lietuvių jaunimo informacijos laikraštukas. Redaktorius — Gintaras Karosas, 259 Athens St., So. Boston, Mass. 02127.

MARIJOS LITANIJA. Eilėraščiai Marijos litanijos kreipinių temomis. Sakome, kad tai Putino-Mykolaičio kūryba. Perspausdinta iš "Tėviškės Aidų". Išleido kun. Pr. Vaseris, 18 Henry St., Kensington, Vic. 3031, Australia. Mažas formatas, 66 psl.

LIETUVA, filatelistų draugijos biuletėnis, nr. 3/152/.

PADIDINTO JAUNIMO CENTRO ATIDARYMO PROGA

Š. m. rugsėjo 10 d. bus atidarytas ilgai lauktas Jaunimo Centro naujasis pastatas. Jame bus naujos patalpos Čiurlionio galerijai, Dariaus ir Girėno lituanistinei mokyklai, kavinė, archyvai, kambariai susirinkimams.

Ta proga Čikagos lietuvių jėzuitų veiklos biuletėnis "Mūsų Žinios" išleis padidintą numerį, kuriame bus gražiai paminėtas šis neeilinis įvykis.

Kviečiame Jus atsiųsti Tėvams Jėzuitams sveikinimus, kuriuos išspausdinsime šiame "Mūsų Žinių" numeryje. Viso puslapio sveikinimo auka — 30 dol., pusės — 15 dol., trečdalis — 10 dol. Priimamos ir mažesnės aukos, kurios taip pat bus paminėtos "M. Ž." puslapiuose. Drauge su auka prašome atsiųsti ir sveikinimo arba skelbimo tekstą.

Šia proga nuoširdžiai dėkojame "M. Ž." atskirų numerių mecenatams Vincui ir Onai Kuliešiams, Teklei Šumskaitei, Juozui ir Antaninai Vasiukevičiams, organizacijų valdyboms, kurios prisidėjo prie proginių numerių išleidimo ir visiems aukotojams bei prekybininkams, kurie skelbiasi "Mūsų Žiniuose". Prašome visus rėmėjus ir toliau remti "M. Ž.", tampant atskirų numerių mecenatais arba dedant skelbimus bei sveikinimus.

"Mūsų Žinios" išeina kas dvi savaitės, išskiriant liepos ir rugpiučio mėnesius.

"Mūsų Žinių" administracija